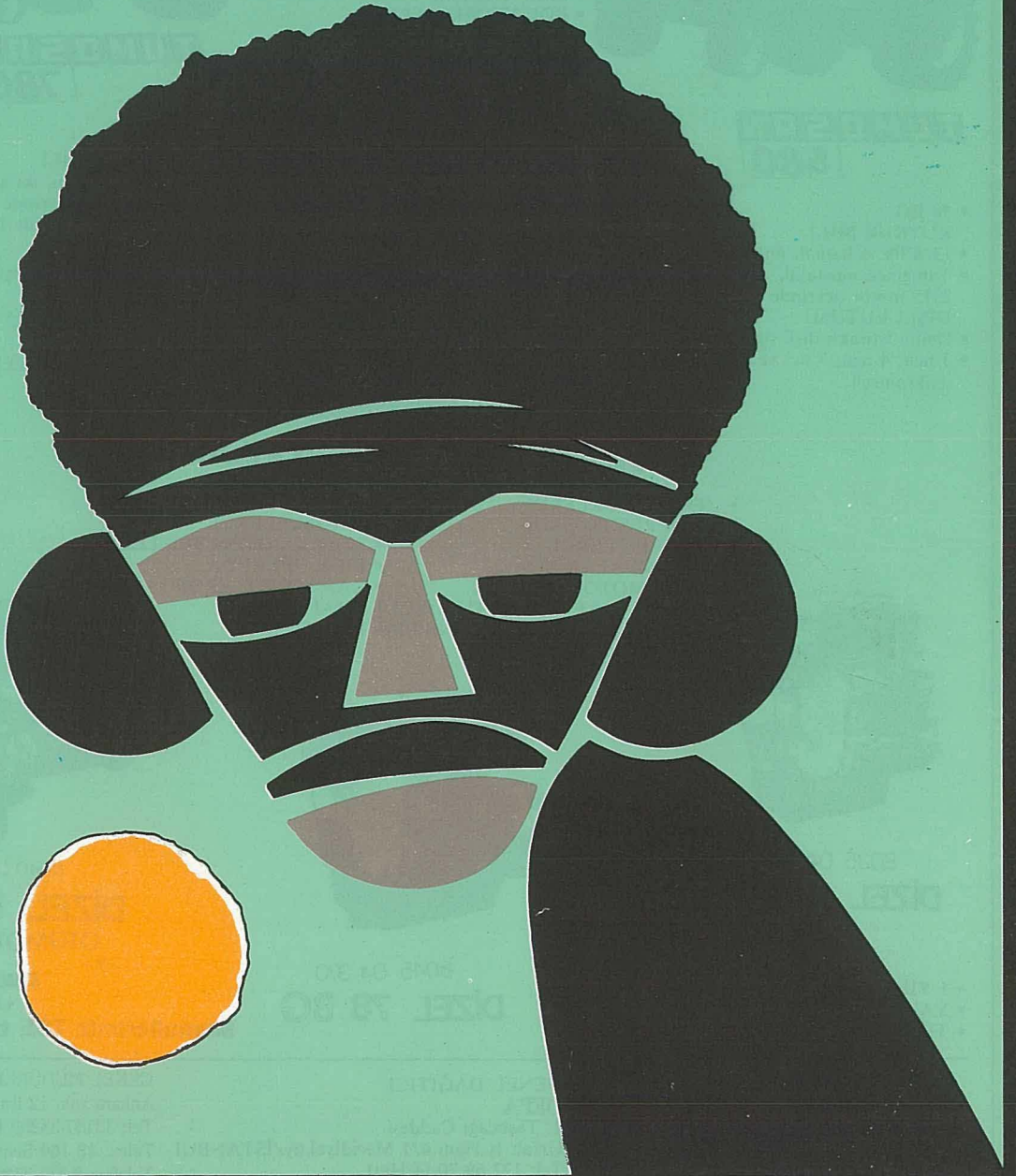

SAYI: 21
1986

• TMMOB • ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI •

TARIM VE MÜHENDİSLİK

A Ç L I K

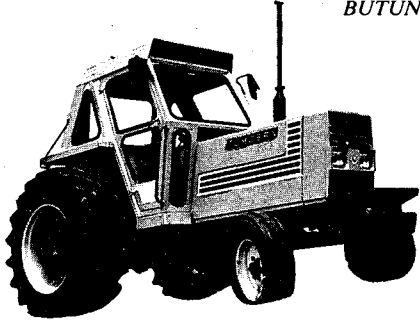

TÜMOSAN

TÜRK MOTOR SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

TÜMOSAN TRAKTÖRLERİ

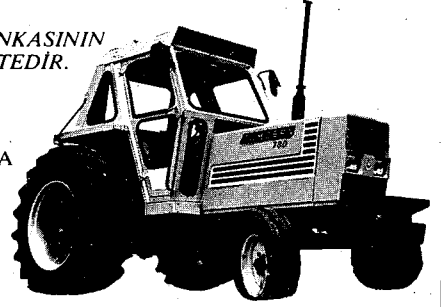
TÜMOSAN TRAKTORLERİNE ZİRAAT BANKASININ
BÜTÜN ŞUBELERİNCE KREDİ VERİLMEKTEDİR.

TUMOSAN
580

- 58 BG
- KUYRUK MİLİ
- 13/8'lik, 6 kamalı mil
- Tamamen müstakil, 2315 motor devrinde 540 dev./dak.
- DİŞLİ KUTUSU
- Daimi iştirakli dişli tipinde,
- 3 ncü, 4 ncü, 7 nci ve 8 nci vitesler senkromeçli.

- YÜKSEK PERFORMANS
- UYGUN FİYAT
- SICAK, SOĞUK HAVALANDIRMA
- SÜPER GÖRÜNÜMÜNDE TAM KONFORLU KABİN
- YÜKSEK VERİM VE İŞ GÜCÜ
- HİDROLİK DİREKSİYON
- SERİ ÜRETİM
- BOL YEDEK PARÇA
- ÜSTÜN KALİTE

TUMOSAN
780

- 78 BG
- KUYRUK MİLİ
- Elle kumandalı, iki alternatifli
- 2225 motor devrinde 540 dev/dak.
- 2410 mtor devrinde 1000 dev/dak.
- DİŞLİ KUTUSU
- Dişli kutusu daimi iştirakli tipinde
- 8 ileri 2 geri vitesli
- 3 ncü, 4 ncü, 7 nci ve 8 nci vitesler, senkromeçli.

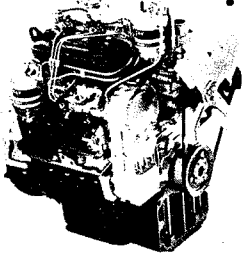
DİNGİL KAPASİTELERİ

- Ön aks 1490 kg
- Arka aks 3800 kg

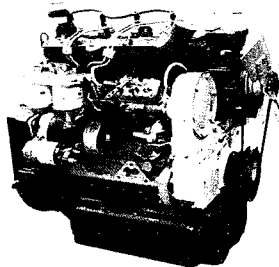
TÜMOSAN DİZEL MOTORLARI

- JENARATÖRLERDE
 - KOMPRESÖRLERDE
 - FORKLİFTLERDE
 - SU POMPALARINDA
 - DENİZ MOTORLARINDA
 - İŞ MAKİNALARINDA
 - MİNİBÜSLERDE
 - STEYŞİN OTOMOBİLLERDE
 - PICK-UP LARDA
 - KAMYONETLERDE
- VE OTOMOTİV UYGULAMALARINDA KULLANILMAKTADIR.

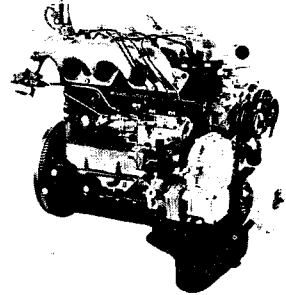
8035. 04. 370

DİZEL 58 BG

8045. 04. 370

DİZEL 78 BG

8040. 02. 365

DİZEL 80 BG
OTOMOTİV TİPİ

ELIAT Trattori
LİSANSLIDIR

Mamullerimiz TSE belgelidir.

- 1 YIL VEYA 50.000 KM GARANTİLİ
- YAKITTA TASARRUF
- TEKNOLOJİDE GÜVEN

İRTİBAT MÜDÜRLÜĞÜ

Kubilya Sokak No: 45 Maltepe/Ankara
Tel: 29 23 90 (10 hat)
Telex: 43 117 Tümo TR
Telefax: 9-41-30 83 68

GENEL DAĞITICI DEPA

2. Taşocağı Caddesi
Urfalı İş Hanı 4/1 Mecidiyeköy/İSTANBUL
Tel: 172 69 70 (4 Hat)

GENEL MÜDÜRLÜK ve FABRİKA

Ankara yolu 12.Km. KONYA
Tel: 33157-35200 (3 Hat)
Telex: 48 160 Sems TR
Telefax: 9-331-35204

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Adına Sahibi
Şerafettin TAV

*

Sorumlu Yazışları Müdürü
Erdoğan ÇINAR

*

YAZI YAYIN KOŞULLARI

Yazılar, dosya kağıdına, daktilo ile seyrek satırla iki kopya olarak yazılmalı, yazı özeti, yazarın kısa özgeçmişi, adres ve telefonları ile birlikte gönderilmelidir. Yazı eki olan fotoğraflar net ve temiz olmalı, grafik ve şekiller basım için aydınlar ya da beyaz kağıda rapido ile çizilmelidir.

Özgün ve derleme yazılarda yararlanılan kaynaklar çeviri yazılarda ise çevirinin yapıldığı kaynak belirtilmelidir.

Gönderilen yazılar yayınlansın ya da yayınlanmasın yazarına geri verilmez.

Özgün ve derleme yazılarda fikir ve görüşler yazarına, çeviriden doğacak sorumluluk ise çevirene aittir. Ziraat Mühendisleri Odası'nı ve Tarım ve Mühendislik Dergisi'ni hiçbir şekilde bağlamaz.

Yayın Kurulu, gönderilen yazılan üzerinde gerekli gördüğü düzeltmeyi yapmaya yetkilidir.

Dergide yayınlanmış yazılar kaynak göstermek koşulu ile başka yayın organlarında yayımlanabilir ya da aktarılabilir.

*

ABONE KOŞULLARI

Ziraat Mühendisleri Odası'nın Türkiye'deki üyelerine parasız gönderilir.

Bir adet dergi bedeli 300.-TL. bir yıllık abone bedeli 1200.-TL. dir.

Ziraat Fakültesi öğrencilerine % 50 indirim yapılır.

*

YÖNETİM YERİ

Ziraat Mühendislik Odası
Konur Sok. 4/3
Kızılay-ANKARA
Tel: 25 05 55- 18 31 15

REKLAM FİYATLARI VE KOŞULLARI

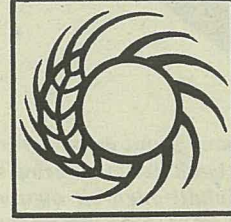
Arka Dış Kapak: 125.000.TL.
Ön İç Kapak : 100.000.TL.
Arka İç Kapak : 90.000.TL.
İç Sayfa : 75.000.TL.
1/2 Sayfa : 50.000.TL.
1/4 Sayfa : 40.000.TL.

Bu fiyat siyah-beyaz baskılar için geçerlidir. İç ve dış kapaklarda renkli baskı istenebilir. Ek renk kullanıldığında her ek renk için 20.000.-TL. ek ödeme yapılır.

Derginin sayfa boyutları 20x27 cm dir. Reklam filimlerinin hazırlanmasında bu boyutların göz önüne alınması ve filimlerin pozitif olması gerekir. Sürekli reklam yayınlanması isteklerinde % 20 indirim yapılır.

• TMMOB • ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI YAYIN ORGANI •

TARIM VE MÜHENDİSLİK

SAYI : 21/ 1986

İÇİNDEKİLER

YORUM 2-3

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Merkez
Yönetim Kurulu

TÜRKİYE'DE TARIM NE DURUMDA .. 4-8
ZMO Bilim- Araştırma grubu

PARTİ PROGRAMLARINDA TARIM ... 9-14
Muzaffer SENCER

TÜRKİYE'DE BESLENME..... 15-18
Doç.Dr. Gürol ENGİN

DÜNYADA GELİR DAGILIMI VE ÜLKELER
ARASI GELİR FARKLILIKLARI 20-21
Ziraat Yüksek Mühendisi Nurettin AYDIN

SİĞİRCİLİKTA MERKEZİ YETİŞTİRME
DERNEKLERİNİN KURULMASI VE BUNA
İLİŞKİN MODEL..... 22-25

ODA HABERLERİ 26-27

BASIN AÇIKLAMALARI..... 28-31

Üç ayda bir yayımlanır.
Kapak: Savaş ÇEKİÇ

Pikaj, film, montaj:
Salmanlar Ofset
31 64 44 ANKARA

Açlık, insanoğlunu eyleme yöneltti en güçlü duygu ve belki de ilk insanın harekete geçmesine neden olarak evrim sürecini başlatan temel güdü, ilk insandan bu yana tüm süreç boyunca insanlığı tehdit eden bir olgu açlık. Dünyanın bugünkü gelişmişlik düzeyine, bunca teknolojik güce rağmen açlık halâ insanoğlunun karşısına dikilebiliyor, milyonlarca insanı hareketsiz, çaresiz bırakabiliyor, ölüme mahkum edebiliyor.

Doğayı ve onun olanaklarını çeşitli çıkarlar uğruna kolayca harcayabilen insanoğlu, ya kendi tedbirsizliği ya da olanakları çok hoyratça kullanması sonucunda doğayı tahrip etmesi nedeniyle insanları açlıkla karşı karşıya getirebiliyor.

Bugün Afrika'nın bir çok ülkesinde insanları, insanlığından çıkaracak şiddette devam eden açlığa karşı dünyanın çeşitli ülkelerinde pop müziği konserlerinden futbol maçlarına, otomobil yarışlarından satışa çıkarılan plaklara, kişisel bağışlara kadar farklı biçimlerde yardım kampanyaları düzenlenmiş bulunuyor. Tüm insanlığı rahatsız eden bu durum karşılığında ülkemizde de radyo, televizyon ve basın yoluyla yapılan çağrılar ve oluşturulan bürolar aracılığı ile, özellikle müslüman ülkelerdeki aç insanlara yönelik bir yardım kampanyası sürdürülüyor. Olayın korkunçluğunun farkına varan her insan gibi bizler de bu insanlara katkıda bulunulması gerektiğine inanıyor, maddi ve manevi olarak destekleme çabalarını savunuyoruz. Ancak bu olayı uzun vadeli değerlendirdiğimizde, yardım kampanyasının oradaki aç insanların karınlarının "şimdilik" doyurulmasından ileri gitmediği bunun nereye kadar süreceği ve ne yapılması gerektiği sorusunun hemen arkasından, bütün dünyada bu insanlar için verilen bunca çabayı düşünerek, "Afrika bu duruma nasıl geldi ve bu duruma gelirken diğer ülkeler ne yapıyordu ?" sorusunu sormak zorunda kalıyoruz.

Mali, Moritanya, Gambia, Gine ve diğerlerinde insanlar gece yattılar sabah kalktıklarında açlıkla karşı karşıya olduklarını gördüler (!) .. Şüphesiz ki durum böyle değil (!) Nasıl ki bugün hertürlü kaynakları iliklerine kadar Güney Afrika tarafından sömürülen ve çok yakın bir gelecekte açlıktan kırılan insanlarına kampanyalarla yardım toplayacağımız Namibya var ise, geçmişte de Somali, Gambia, Yukarı Volta ve diğerleri vardı ve kalıcı çözümler bulunmadığı takdirde bundan sonra da benzerleri olacak.

Bugün açlıkla karşı karşıya olan ülkelerin geçmişlerine baktığımızda bunların 16.yüzyıldan itibaren çeşitli Avrupa ülkeleri tarafından paylaşılarak onların hegemonyasında, yüzyıllar boyu yoğun bir sömürü altında kaldıkları görülür. 20.yüzyıldaki ulusal bağımsızlık savaşlarını takiben siyasi bağımsızlıklarını kazanmalarına rağmen ekonomik olarak hala eski efendilerinin boyunduruğu altında olan bu ülkelerden, örneğin Moritanya'da 1963'de başlayan demir cevheri ihracatı ülkenin tüm ticaretinin % 80'ini oluştururken Moritanya'nın Demir Madeni Şirketindeki payı % 5 olup, geri kalanı Fransa'ya aittir ve Fransa bu devletin ekonomisini, maliyesini ve silahlı kuvvetlerini denetlemektedir ki, 1.1 milyon km²'lik ülkenin 3/4 'ü çöldür. Yeni Gine'de ihracat değerinin % 70'i yer fıstığından sağlamakta iken tarım ve üretim bir Portekiz şirketinin elinde olup, topraksız olan nüfusun çoğunluğu Portekizlilere ait işletmelerde çok kötü şartlarda işçi olarak çalışmaktadırlar. Nüfusun % 90'ı okuma yazma bilmeyip, ülkede endüstri yoktur.

hastanelik oldu

"Afrikalı"

Benzeri örnekleri hepsi için verebileceğimiz bu ülkelerde de görülebileceği gibi, Afrika yüzyıllar öncesinden başlayarak kendisini avucunun içine almış olan bir demir pençenin kısıkaçları altındadır ve bu şartlar altında bugün yaşanan sonuca ulaşacağı çok açık bir şekilde önceden görülebilmektedir.

Bugün çok insancıl bir davranış gibi gösterilerek abartılan gerçekte "taşıma suyla değirmen döndürme"den ileri gitmeyen yardım kampanyası bu ülkeleri yüzyıllardır tahrib eden ve bugün hala bunu sürdüren bir çok Avrupalı ülkenin yarattığı ve ödemesi gereken faturanın çok küçük bir bölümüdür. Bugün Afrika'da en açık şekliyle görülen "açlık"geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda gizli gizli toplumu eritmektedir. Asıl olarak sorunun temelinde yetersiz gıda üretiminin yanında, üretilen gıdanın paylaşımı yatmaktadır. Bugün dünyada gelişmekte olan 93 ülkenin 56'sının üretimi kendisine yeterli olmayıp, kişi başına kalori miktarı, günlük gereksiniminin altında iken, gelişmiş ülkelerin 30'dan fazlasında ise ortalama kalori tüketiminin aşırı düzeyde olduğu görülmektedir. FAO tahminlerine göre bugün 560 milyon insan gıda bakımından yetersiz beslenme durumunda olup, her yıl 0-11 yaş arasındaki 10 milyon çocuk beslenme yetersizliğinden hayatını kaybetmektedir. Bunun dışında hergün 200 milyon'dan fazla çocuk fiziksel ve zihinsel yönden gelişmeyip, 350 milyon kadında demir eksikliği nedeniyle anemi görülmektedir. Bu ve benzeri örnekleri daha da çoğaltabiliriz.

Olaya besin alanında kendi kendine yeten dünyadaki 7 ülkeden biri (!) olarak gösterilen ülkemiz bazında bakarsak, durumun hiç de iç açıcı olmadığını görürüz. Günlük basında giderek sık bir şekilde rastladığımız açlığın sebep olduğu olayların yanısıra yapılan araştırma ve incelemelerin bulguları bunu kanıtlamaktadır. 1982 yılında 5 bölgede yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre genelde ülkemizde bazına inildiğinde nüfusun % 9.3'ünün yetersiz enerji, protein tükettiği görülmektedir. Son yıllarda ülkemizdeki gelir dağılımında meydana gelen büyük dengesizliğin sonuçları da gözönüne alındığında oranların bugün daha da yüksek olduğu söylenebilir.

Nitekim hükümet bunu onaylarcasına Fakir-Fukara Fonu adıyla düşkün kişilere yardımı hedeflediği belirtilen bir kaynak oluşturmak zorunda kalmıştır.

Başta da belirttiğimiz gibi açlığın pençesinde can çekişen milyonlarca insan için sürdürülen yardım kampanyasına ülkemizin de katılmasına karşı değiliz. Yardımın kalıcı, üretime yönelik, uzun vadeli ve gerçekten açlığı yenecek bir alt yapının kurulması şeklinde yapılması, ihtiyaç duyan ülkelerin insanlarına din ve ırk ayrımı yapılmaksızın ulaşmasını ve ülkemiz koşullarının gözardı edilmesini beklerken, giderek düşen tarımsal ürün arzına, toplumumuzun hızla yoksullaşan geniş kesimlerine ve bunun doğal sonucu olan beslenme yetersizliklerine baktığımız zaman aklımıza toplumumuzu hergün daha da fazla tehdit eden şu soru geliyor.

"Sıra ne zaman bizde "

TMMOB ZİRAAT MUHEDİSLERİ ODASI GENEL MERKEZ YÖNETİM KURULU

TÜRKİYEDE TARIM NE DURUMDA?

GENEL DURUM:

Ülkemizde küçük üreticiliğin egemen olduğu bir tarımsal yapı varlığını sürdürmektedir. Bu yapı içerisinde temel öge köylüdür. Köylü, aile ve işletmesinin şefi, aynı zamanda toprak sahibidir. Kendi sahibi olduğu toprağı, kendisine ait olan basit üretim araçları ile kendisi işlemektedir.

1980 tarım sayımı sonuçlarına göre işletmelerin % 62'si 5 hektardan, % 82'si ise 10 hektardan küçük işletmelerden oluşmaktadır. (Tablo.1) 1970-80 döneminde, sayılarında gözlenen azalmaya karşın, küçük işletmelerin, tarımsal yapının egemen unsuru olma niteliğini sürdürdüğü bir gerçektir. Ancak son yıllarda makinalaşmanın yanısıra tarımsal girdi fiyatlarındaki çok yüksek artışlar ve düşük tutulan taban fiyatları nedeniyle özellikle küçük toprak sahipleri, girdi kullanamadıkları için topraktan yeterli verimi alamamakta, rantabl bir işletmecilik yapabilmek yönünden gerekli koşulları bulamadıkları için de topraklarını yok pahasına satmaktadırlar. Buna karşılık işletme ölçekleri büyümekte ve yoğunlaşma gerçekleşmektedir. (Sermaye yönünden güçlü olan işletme sahipleri tarafından toprakları satın alınmaktadır.)

ÜRETİCİ HEP ZARARDA

Özellikle 24 Ocak 1980'den bu yana uygulan-

makta olan ekonomik politikalar, sonucu ihracatın artırılması amaçlanmış, bunun için bir taraftan iç tüketim kısılmış, diğer taraftan da tarım ürünleri de dahil olmak üzere mallarımız dış alıcılar için ucuzlatılmıştır. Her iki amaç için de ücretler, maaşlar ve tarım ürünleri taban fiyatları sürekli düşük tutulmuştur. Günümüzde özellikle tarımda sübvansiyonlar kaldırılmakta, tarımsal girdi fiyatları sürekli artırılmakta, devlet ürün bedellerini zamanında ödememekte, ürün taban fiyatlarını düşük tutmaktadır. Bu ise sınırlı toprağı ve sermayesi olan küçük üreticiyi tarımsal üretim sürecinden alıkoymanın, diğer bir deyimle küçük üreticiliğı tasfiye etmenin yöntemini oluşturmaktadır. Bu durum, ülkemizdeki işsizler ordusuna yeni yeni insanların katılmasını gündeme getirmiştir.

Tarımda uygulanan politika sonucu siyasi iktidar adeta üretici ile alay edercesine uygulamalar yapmakta, tarımsal ürün ihracatı beklenen düzeyde gerçekleştirilmediği için, üretici bol ürün ürettiği zaman da iç piyasadaki aracı, tefeci ve komisyoncu üçgeninin dışına çıkamadığı ve dolayısıyla ürününü değer fiyatına satamadığı için yine zarar etmektedir.

Tarımsal üretimin planlanmasına karşı çıkılmakta, üretici kendi kaderine terkedilmektedir.

Tablo. 1- İŞLETMELERİN VE TARIM ALANLARININ İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜ VE TIPLERİNE GÖRE DAĞILIMI

İşletme Büyüklüğü (Ha)	Sayısı	İşletme %	Tarım Alanı (Ha)	%
1-5	2.267.021	62.09	4.55.588.6	20.0
5-10	738.376	20.22	4.839.213.3	21.3
10-20	421.523	11.54	5.424.497.7	23.9
20-50	194.551	5.32	5.208.688.4	22.7
50-100	26.407	0.72	1.735.801.3	7.9
100-500	2.873	0.08	472.288.2	2.1
500 +	159	0.03	477.951.4	2.1
TOPLAM	3.650.910	100.00	22.764.028.9	100.0

(x) Genel Tarım Sayısı 1980

Genel olarak ekonomideki ve bu arada tarımdaki yapısal değişiklik programları, uluslararası sermaye örgütlerinin raporları doğrultusunda ve koşulsuz olarak benimsenip uygulamaya başlanmıştır. Ülkemizde, ekonomideki yapısal değişikliğin orta vadeli çerçevesi, 1984 yılı ortalarında TBMM tarafından onaylanmış olan 5.beşyillik kalkınma planında (1985-1989) belirtilmiştir. Ana ilke "giderek artan ölçüde piyasa kurlarına dayalı dışa dönük gelişme" olarak belirlenmiş; kalkınma stratejisi, sürekli artacağı varsayılan ihracata dayalı kılınmıştır. Artan verimlilikten kaynaklanacak olan tarımsal üretim artışı ve Türkiye'nin sahip olduğu avantajları yansıtacak bir ürün bileşimi ile tarım ürünlerinin ihracattaki önemli rolünü koruyacağı (1) belirtilmiştir. Hükümetin orta vadede politikası ise üreticileri korumaya yönelik ithalat kısıtlamaları uygulamamak şeklindedir.

Bu nedenle, 1985 yılında ithalatın liberalleştirilmesi programında; gübre sektörü kredileri, tohumluk ve bazı işlenmiş tarım ürünleri ithalatının serbestleştirilmesi hususları da yer almıştır.

Bu kapsamda devletin faaliyetleri, özel sektörün gelişmesini destekleyen alt yapı (sulama dahil) konuları ile sınırlandırılmıştır. Tarım sektöründe makro ekonomik hedeflere; ticaretin liberalleşmesi, üretici fiyat politikalarının geliştirilmesi (1), sübvansiyonlarının azaltılması ve ulusal kaynaklarının özel sektör girişimini destekleyen ve teknolojik yatırımlara yönlendirilmesi yolunda ulaşılabileceği belirtilmektedir.

**" TÜRKİYE'NİN YILLIK BUĞDAY ÜRETİMİNİ
1980'Lİ YILLARDA KAĞIT ÜZERİNDE 17
MİLYON TONA ÇIKARTAN İLGİLİ VE
YETKİLİLER, BUĞDAY İHRAÇ ETMEKLE
ÖVÜNÜRLERKEN, İHRAÇ EDİLEN BUĞDAYIN
BİRKAÇ MİSLİ BUĞDAYI İTHAL ETMEK
ZORUNDA KALMIŞLARDIR. "**

1980 yılından bu yana sağlanan ihracat olanakları (!), üretici fiyatlarından göreceli bir artışa yol açmış ve bu durum çiftçiye çekici gelecek fiyatların verilmesi açısından yaygın devlet müdahalesi gereğini doğurmuştur. Destekleme alım fiyatları sistemi 1984 yılında bu nedenle terk edilerek yerine "koruyucu taban fiyat sistemi" getirilmiş (!) ve bu kapsamdaki ürünlerin sayısı da 25'den 13'e düşürülerek, üreticiler iç ve dış piyasadaki kapkaççı holdinglere ve yabancı firmaların kucağına itilmiştir. Tarımsal üretim girdileri ile ilgili olarak, tohumluk ithalinde tarım tekniğinin gerekleri bir yana bırakılmış ve ülkeye ne olduğu belli olmayan özellikle hastalık ve zararlılar yönünden denetim yapılmaksızın tohumluk ithal edilmiş, bu durum tarımda devrim yapılmış gibi kitlelere empoze edilmiştir. Rastgele tohumluk ithalinin olumsuz sonuçları ise, ülkemiz toprakları ve üreticiler açısından ileriki yıllarda ortaya çıkacaktır.

**" GÜNLÜK DEVALÜASYON VE AYLIK ZAM
UYGULAMASI SONUCUNDA SÜREKLİ ARTAN
GİRDİ FİYATLARI, DÜŞÜK TUTULAN ÜRÜN
DESTEKLEME FİYATLARI VE ÜRÜN
BEDELLERİNİN ZAMANINDA ÖDENMEMESİ
V.B.NEDENLERLE ÜRETİCİ ADETA TARIMSAL
ÜRETİM YAPMaktan ALIKONULMUŞTUR. "**

Tarım alet ve makinaları fiyatları 1984 yılında serbest bırakılmış, tarım makinaları ithalindeki gümrük vergisi oranları düşürülmüş ve tarım aletleri ithalindeki kota sınırlamaları kaldırılarak, yurt içinde üretim yapan tarım alet ve makinaları işletmelerinin kapılarının kapanmasına sebep olunmuştur.

Kimyasal gübre parçesinde satış fiyatlarında uygulanan sübvansiyonun kaldırılmasına yönelik uygulamalara (zamlar) sistemli bir şekilde devam edilmiştir.

İdari reform adı altında ise Tarım Ve Orman Bakanlığı ile çeşitli bakanlıkların bünyesindeki köy hizmetleri birimleri birleştirilerek oluşturulan Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı'nın reorganizasyonu sonucunda, ana hizmet birimleri olan üç Genel Müdürlük fonksiyonsuz bir yapıya dönüştürülmüş, taşra teşkilatı ise ne yapacağını bilemez bir şekilde atıl hale getirilmiştir. Merkeziyetçilikten kurtulma amaçlanmış ancak, merkezdeki birimlerden olan APK Kurul Başkanlığı, üstesinden gelemeyecek derecede görev ve yetki ile donatılmış ve Bakanlık adına her türlü girişimi üstlenen merkeziyetçi bir yapıya dönüştürülmüştür.

Tarımsal yapıdaki değişiklik planı ile ilgili olarak, tütünde devlet tekeli kaldırılmış , ülkemizde yabancı sigara tekelleri için uygun bir ortam oluşturulmuştur. Yine devlet tekelinde olan kimyasal gübrelerin yurt içinden ve yurt dışından (ithalat) tedariki, ihracatı, dağıtımı ve fiyatları Dünya Bankasının direktifleri doğrultusunda serbest bırakılmıştır. Bu uygulamanın gerek gübre sanayii ve gerekse çiftçilerimiz açısından olumsuz sonuçları yine ileriki yıllarda ortaya çıkacaktır.

TARIMSAL ÜRETİM:

1985 yılına ait veriler tarım kesimi hasılasında cari faktör fiyatlarıyla 1984 yılına göre % 60 oranında bir azalma olduğunu ortaya koymaktadır. Reel tarımsal hasıla 1984'deki % 3.5'e karşılık % 2.8 oranında yükselmiş; tarım kesiminin gayri safi yurt içi hasıladaki payı ise % 22,1'den % 21.8'e düşmüştür. Bu durum belli başlı tarım ürünlerindeki üretim düşüklüğünden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'nin yıllık buğday üretimini 1980'li yıllarda kâğıt üzerinde 17 milyon tona çıkartan ilgili ve yetkililer, buğday ihracatı etmekle övünürlerken, ihracat

edilen buğdayın birkaç misli buğdayı ithal etmek zoruunda kalmışlardır. (Tablo .2) Gerçek buğday üretimi

17 milyon ton'lar civarında olsaydı buğday ithal etmeye gerek kalırmıydı ? 1986 yılı buğday rekoltesi için şimdilerde yetkililer, 19 milyon tondan (!) bahsediyorlar ?

Günlük devalüasyon ve aylık zam uygulaması sonucunda sürekli artan girdi fiyatları, düşük tutulan ürün destekleme fiyatları ve ürün bedellerinin zamanında ödenmemesi v.b. nedenlerle üretici adeta tarımsal üretim yapmaktan alıkonulmuştur. Bugün ülkemizde geniş çapta "devlete küskün" bir üretici kesimi doğmuş bulunmaktadır.

Artan tarımsal girdi fiyatları ve düşük tutulan ürün destekleme fiyatlarının neden olduğu maliyet artışını, üretici gelirindeki azalışı gidermek ve tarımsal üretimi artırmak için tohumluk ithalini tek çare olarak görenler, Türkiye'nin tohumluk konusunda da dışa bağımlılığını hazırlamaktadırlar. Gelişmiş bir çok ülkede bir şehirden diğerine fidan nakletmek bile izine tabi tutulurken, ne olduğu araştırılmadan yüzlerce çeşit tohumluk ülkemizde sokulmaktadır. Söz konusu bu tohumlukların neden olduğu hastalık ve zararlılar (soyada, patatesten, ayçiçeğinde) daha ilk ekiliş yıllarında ortaya çıkmışlardır. İleriki yıllarda daha da yayılacak olan bu hastalık ve zararlılar ile nasıl başedecektir ?

Uzun yıllar yapılan çalışmalar sonucu islah edilen, verim bakımından ithal tohumluklarla boy ölçüşen bir çok yerli cins ve çeşit tohumluk ise bir kenara bırakılmış durumdadır. Çünkü her türlü mala ithalat kapısı açılmıştır ve Türkiye'nin dış kredi itibarı, ithalatının artması ile özdeş kılınmış bulunmaktadır, uygulanan ekonomik politikaya göre..

Tablo.2-Türkiye'nin Buğday İthalatı ve İhracatı (ton)

Dönemler :	İthalat (Ton)	İhracat (Ton)
1984/1985	788.000	303.285
1985/1986	1.135.000	123.629

Kaynak: Türkiye İş Bankası A.Ş.İş.Bülteni.

TARIMSAL GİRDİLER:

Tarımsal üretime yönelik faaliyetlerin bir bütün olduğu düşünülürse, tarımsal girdilerin bilimsel olarak kullanımı halinde üretimin giderek artması olağandır. Ancak görülen odur ki ülkemizde tarımsal girdiler (kimyasal gübre, tarım ilacı, alet, ve makina, traktör, tarımsal kredi, akaryakıt v.b.) artan fiyatlar nedeniyle yeterince kullanılamamaktadır. Örneğin kimyasal gübre kullanımı giderek artması gerekirken azalmaktadır. Kimyasal gübrede üreticiye yönelik devlet des-

teğinin (sübvansiyonun) kaldırılması için 24 ocak kararları ile 25 ocak 1980'den itibaren giderek artan bir şekilde uygulama başlatılmış ve sadece 1984 ve 1985 yıllarında ikişer defa olmak üzere toplam dört defa kimyasal gübre perakende fiyatlarına 3,5-4 misli zam (ortalama % 360) yapılmıştır. Bu zamlara karşılık ürün fiyatlarındaki artış ise özellikle 1980-85 yıllarında sürekli gerilemiştir. Örneğin 1979 yılında 100 olan (deflate edilmiş) diamonyum fosfat gübresi fiyatı 1986 yılında 1600'lerde kalmıştır. (Tablo 3) .Kimyasal gübre perakende satış fiyatlarındaki artışlar gübre tüketimini, dolayısıyla tarımsal üretimi de olumsuz yönde etkilemiş bulunmaktadır. Nitekim 1985 yılındaki kimyasal gübre tüketimi, 1984 yılına göre 950.000 ton bir azalma ile 7.2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Kimyasal gübre fiyatlarındaki % 30'luk ani bir artışın gübre tüketiminde % 15 oranında bir azalmaya ve ülkemiz tarımsal üretiminde % 8'lik bir düşmeye neden olacağı Dünya Bankası uzmanlarınca hesaplanmış bulunmaktadır.

1986 yılındaki dünya petrol fiyatlarında meydana gelen düşme hariç tutulursa, akaryakıt fiyatları da dahil olmak üzere, traktör, alet ve makina, zirai ilaç, sulama suyu ve tohumluk fiyatları sürekli artırılmış, zirai kredi faizleri de % 22'lerden % 35'lere yükseltilmiştir.

Tarımsal girdi kullanmaksızın üretim yapılamayacağı hususu ise bilinen bir gerçektir.

Tablo 3.Gübre ve Buğday Fiyatları (1979=100)

Yıllar	Diamonyum fosfat gübresi fiyatı	Buğday
1979	100 (2.90.TL)	100 (5.-TL.)
1980	413 (15.35.-TL)	204 (10.20 TL)
1981	529 (24.56 TL)	375 (18.75 TL)
1982	847 (29.-TL.)	460 (23.-TL)
1983	847 (29.TL.)	580 (29.-TL)
1984	2066 (55.90.TL)	1040 (52.-TL)
1985	3518 (102.-TL.)	1300 (65.-TL.)
1986	3690 (195.-TL.)	1600 (85.-TL)

DESTEKLEME FİYATLARI

Devletin destekleme alımlarına konu olan tarım-

Devletin destekleme alımlarına konu olan tarımsal ürünlere (Buğday, kuru incir, çekirdeksiz kuru üzüm, tütün, fındık, pamuk, gibi) uygulanan fiyat ve alım miktarı çerçevesinde üreticiler, yıllardan beri tükercinin etkili olduğu piyasaya terk edilmektedirler. Enflasyonu önlemenin aracı olarak kullanıldığı için, yeterli miktarda artırılmayan ürün destekleme fiyatları, piyasa fiyatının esasını oluşturmakta, bu nedenle üretici tükercinin acımasız dışışine devlet eliyle adeta itilmektedir.

DESTEKLEME FİYATLARININ DÜŞÜK TUTULMASI YANINDA, ÜRETİCİDEN ALINAN ÜRÜN BEDELLERİNİN ÖDENMESİ AŞAMASINDA İSE DIŞSATIMCI, SANAYİCİ VE TÜCCARLA BİRLİKTE DEVLET DE GECİKMELİ ÖDEME YAPTIĞI İÇİN ÜRETİCİNİN SIRTINDAN FAİZSİZ KREDİ KULLANMIŞTIR.

Tarım ürünlerinin destekleme fiyatları, izlenen ekonomik politikaya bağlı olarak her yıl bir önceki yıla göre çoğunlukla daha düşük oranlarda artırılmıştır. (Tablo-4) Yine yukarıda sözü edilen ürünlerin gerek iç piyasada ve gerekse dış satım yolu ile değerlendirilmesine devlet, tüccarla birlikte sömürüyü alabildiğince artırmaktadır. Örneğin iç piyasada devlet tarafından değerlendirilen tütün, 100 TL/Kg. ile üreticiden alınmakta ve sigaraya dönüştürülerek tüketiciye 11.000 TL/Kg'dan satılmaktadır. 1985 yılında üreticiden 675 TL/Kg'a alınan kabuklu fındık, tüccar tarafından 1418 TL/Kg. ortalama fiyatla dış ülkelere satılmakta ve aradaki farklar da her iki ürünündeki sömürünün boyutunu gözler önüne sermektedir.

Destekleme fiyatlarının düşük tutulması yanında, üreticiden alınan ürün bedellerinin ödenmesi aşamasında ise dışsatımcı, sanayici ve tüccarla birlikte devlet de gecikmeli ödeme yaptığı için, üreticinin sırtından faizsiz kredi kullanmıştır. Kullandığı girdiler

borçları için faiz ödenen üretici, devletten alacağını zamanında alamadığı için perişan edilmiş, ayrıca enflasyon nedeniyle değerini yitiren TL.si ile de bir sonraki seneye için gerekli olan tarımsal girdilerini daha yüksek fiyatla (girdi fiyatları arttığı için) almak durumunda bırakılmıştır.

TOPLUMUN DEMOKRATİK HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİN, EKONOMİK TALEPLERİNİN KISITLANDIĞI; SENDİKALARIN, MESLEK KURULUŞLARININ, DERNEKLERİN, KOOPERATİFLERİN ÇIKARTILAN YASALARLA DENETİM ALTINA ALINDIĞI GÜNÜMÜZ TÜRKİYE'SİNDE ADI GEÇEN KURULUŞLARIN SİYASET YAPMALARINI DA YASAKLANMIŞTIR. KIRSAL KESİMDEKİ ÜRETİCİLER DE ÖRGÜTSÜZ, DAĞINIK, EKONOMİK VE DEMOKRATİK TALEPLERİNİ DİLE GETİRMekten UZAK BİR KONUMA GETİRİLMİŞLERDİR.

TARIMSAL ÜRÜNLER DIŞSATIMI:

Son yıllarda tarımsal ürünler dışsatımında yıldan yıla giderek azalan bir durum söz konusudur. İran-Irak savaşının başlangıç yıllarında artma eğilimi gösteren ihracat giderek azalmıştır.

Ta blo: 4- Başlıca tarım ürünleri destekleme fiyatları (TL/ Kg.)

Ürünler:	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Buğday (1.Grup Ekmeklik)	10.75	19.75	24.-	31.-	49.-	67
Pamuk (Kütlü)	50.-	63.-	78.-	95.-	160.-	232.-
Fındık (Tombul,Kabuklu)	110.-	125.-	150.-	175.-	240.-	675.-
Çay (Yaş)	25.-	41.-	55.-	72.50	101.-	140.-
Çekirdeksiz Kuru Üzüm	85.-	110.-	132.-	158.-	210.-	290.-
Kuru İncir	50.-	65.-	78.-	94.-	135.-	180.-
Şeker Pancarı (% 16 Dolar)	275.-	4.-	5.-	6.-	7.85.	12.50-
Tütün Ege (İzmir)	130.-	184.-	240.-	335.-	465.-	710.-
Karadeniz (Samsun)	160.-	226.50.	295.-	400-	565.-	860.-

Kaynak: Türkiye İş Bankası A.Ş.İş.Bülteni.

Dış satımda tarım ürünlerinin payı 1980 yılında % 57.4 iken 1985 yılında % 21.6'ya kadar gerilemiş bulunmaktadır. (Tablo.5) Ayrıca miktar olarak artmasına karşın değer olarak da azalma söz konusudur.

Başlıca tarım ürünlerinin dışsatım fiyatında meydana gelen gerilemelere bağlı olarak dış ticaret hadleri Türkiye aleyhine seyretmiş ve son yıllarda mantar gibi ortaya çıkmalarına göz yumulan kapkaççı dışsatımcı firmaların pazarlama tecrübelerinin yetersizliği ve birbirleriyle giriştikleri rekabet, dış satımı frenlediği gibi tarımsal üreticisini de güç durumda bırakmıştır.

Ayrıca hayali dışsatım içersinde tarımsal ürünlerde bulunmakta ve bu gerçek kamuoyunca da bilinmemektedir.

Tablo .5- Dışsatım ve dışsatımda tarım ürünlerinin payı.

YILLAR	Dışsatım (Milyon \$)	Tarım Ürünleri dışsatımı (Milyon \$)	%
1980	2.910.1	1.671.7	57.4
1981	4.702.9	2.219.4	47.2
1982	5.745.9	2.141.2	37.2
1983	5.727.8	1.881.0	32.8
1984	7.133.6	1.749.0	24.5
1985	7.958.0	1.719.0	21.6

Kaynak: Türkiye İş Bankası A.Ş. İş Bülteni.

KIRSAL KESİMDE ÖRGÜTLENME

Toplumun demokratik hak ve ekonomik taleplerinin kısıtlandığı; sendikaların, meslek kuruluşlarının, derneklerin, kooperatiflerin çıkartılan yasalarla denetim altına alındığı günümüz Türkiye'sinde adı geçen kuruluşların siyaset yapmaları da yasaklanmıştır. Kırsal kesimdeki üreticiler de örgüt-süz, dağınık, ekonomik ve demokratik taleplerini dile getirmekten uzak bir konuma getirilmişlerdir.

TAN ORAL — CUMHURİYET

SONUÇ

Bugün uygulanan ekonomik, sosyal ve siyasal sistem demokrasi ile sıkı bir ilişki içerisinde olup; toplumun diğer kesimleri ile birlikte, kırsal kesim insanların da bunun bilincine varmaları ölçüsünde Türkiye'nin sorunları çözümlenebilecektir.

ODAMIZDA SATILMAKTA OLAN YAYINLAR

- 1- Çayır Mer'a ve Yem Bitkileri Tek. Kong. Kitabı 600 TL
- 2- Türkiye 3. Sütçülük Teknik Kong. Kitabı 400.-TL
- 3- Buğdaydan Ekmeğe Teknik Kong. Kitabı 600.-TL
- 4- Bilirkişi El Kitabı 2. Baskı 1.000.-TL
- 5- Tarımsal Ürünlerde Destekleme Fiyat Politikası 400.-TL
- 6- Türkiye'de Aşınım Sorunları ve Çözüm Seçenekleri 700.-TL
- 7- Serler Cilt 1 825.-TL
- 8- Serler " 2 660.-TL
- 9- Sebzeçilik Cilt 1 825.-TL
- 10- Sebzeçilik Cilt 2 825.-TL
- 11- Sebzeçilik Cilt 3 1.100.-TL
- 12- Mantar Yetiştiriciliği Kitabı (6). 1,375.-TL
- 13- Seracılık Kongresi Kitabı 660.-TL

Ödemeli İsteme
Adresi

: Konur Sk. No: 4 3 KIZILAY-ANKARA TEL: Kod.41-25 05 55 - 18 31 15

PARTİ PROGRAMLARINDA TARIM

Muzaffer SENCER

GİRİŞ

Türkiye tarımının 1950'lerden başlayarak yapısal değişme sürecine girdiği ve önemli dönüşümlere uğradığı bilinmektedir. Bu tarihlerde iç ve dış seçmelere bağlı olarak tarım kesimi kalkınmada öncelik kazanarak geniş yatırımlara sahne olmuş, bu süreç içinde hızla makineleşerek girdilerle donatılan tarımda geleneksel ilişkiler yerini yeni ilişkilere bırakmaya başlamıştır. Böylelikle, genelde kendine yeterli ve kapalı kır topluluklarında küçük boyutlu yaygın işletmecilik düzeyinde yapılan tarım, bu gelişmelere bağlı olarak hızla pazara açılmış ve ekonominin öteki kesimleriyle bütünleşmeye başlamıştır. Pazar ekonomisine açılan tarımsal üretim temeli üzerinde yeniden biçimlenen kır kesiminde, toprak birikimi hız kazanırken kapitalist ilişkiler giderek yaygınlaşmıştır. Üretim ve mülkiyet ilişkilerindeki değişikliklerle birlikte pazar ekonomisinin koşulları ve kapitalist tarım işletmeciliği kırdaki etkin olma yoluna girmiştir.

Tarımdaki bu yapısal gelişmeler, 1960'dan sonra değişik öncelikli ekonomi politikalarına karşın süregelmiş, ancak 1980'lere kadar geleneksel ilişkilerin kalıntıları ve kimi koruma ve destekleme önlemlerinden ötürü egemen bir nitelik kazanamamıştır. Türkiye genelinde olduğu gibi tarımda da sistemin belirleyici gücü durumuna gelen kapitalizm, sonunda 1980'den başlayarak önündeki tüm engellerden arınma olanağı bulmuştur.

1980 yılı, Türkiye'nin o zamana değin izlediği kalkınma stratejisinde köklü bir dönüş yaparak, dışalım karşılayıcı (ithal ikameci) stratejinin yerine dışarıya yönelik pazar ekonomisini seçtiği bir yıl olmuştur. 24 Ocak kararlarında geniş ölçüde yansımaları bulan bu strateji değişikliği, ön koşulları hazırlanan 1980 rejimiyle uygulanma olanağı bulmuştur. Bu tarihi izleyen yıllarda, geleneksel engellerini aşan kapitalist ilişkiler, toplumun her katına olduğu gibi tarımsal yapıya da damgasını basmıştır.

Toplumda önemli sorunlarla birlikte gerçekleşen bu yapısal değişme, kuşkusuz 1980 sonrası uygulamalarda olduğu kadar kurulan yeni siyasal partilerin ideolojisinde de yansıma bulmuştur. 1983'te yeniden işlerlik kazanan siyasal yaşam içinde kurulan yeni partilerden kimileri adigeçen değişmelerin temsilciliğini yaparken, kimileri bu değişikliğin yarattığı derin sarsıntılara karşı ideolojik muhalefetin sözcülüğünü üstlenmiştir. Bu nedenle, Türkiye'de 1980'i izleyen yıllarda toplumun her kesiminde gözlenen yapısal değişiklik karşısında aldıkları tutumla siyasal partileri

iki kümede ele almak olanaklıdır. Bunlardan birincisi, programında ilkece bu değişikliklerin sözcülüğünü yapan yada yandaşı olan merkez sağdaki ANAP, DYP ve HDP'den oluşurken, ikinci kesimde sosyal demokrat kimlikli SHP ve DSP yer almıştır. Genelde geleneksel ilişki ve ideolojinin temsilcisi olan RP'ninse bu yelpazede ayrı bir yeri vardır.

ANAVATAN PARTİSİ (ANAP)

İzlediği liberal ekonomi politikasıyla ekonominin her kesimi gibi tüm ülke ekonomisini yarışmacı pazar ilişkilerine açan ANAP, toplumsal ve ekonomik yapının her katında olduğu gibi tarımda da yapısal değişmeleri hızlandırıcı bir rol oynamıştır. 24 Ocak kararlarıyla yürürlüğe konan ve 1980 sonrası gelişmelerle engellerden arındırılarak 1983'den sonra daha tutarlı biçimde uygulanan bu ekonomi politikası, ANAP Programında şöyle dile getirilmiştir.

"Ekonominin tabii kanunları içinde gelişmesini sağlamak üzere, ülke menfaatleri doğrultusunda müdahale ve tahditlerin (sınırlamaların) asgariye indirilerek, rekabet şartlarının hakim kılındığı serbest pazar ekonomisinin uygulanması ekonomik sistem tercihimizdir."

Bu anlayışla "toplumdaki çeşitli grup menfaatinin bir bütünü tamamlayıcı unsurları olduğuna, bunların ahenkli bir şekilde milli menfaatler çerçevesinde birbiriyle telif edilebileceğine" inanan ANAP Programında "iktisadi kalkınmada devletin esas fonksiyonu", "tanzim edici olmak", "fertlerin ve kuruluşların iktisadi münasebetlerini düzenleyici..kaideler koymak" ve "engellerin kaldırılarak verimin yükseltilmesini sağlamak" biçiminde tanımlanmıştır.

Ekonomik kalkınmada bireysel girişkenliğe öncelik tanıyan ANAP Programı'na göre "sanayi, tarım ve ticaretle mal ve hizmet üretiminin en süratli ve verimli şekilde yapılabilmesi, fertlerin kabiliyetlerini ve teşebbüs güçlerini iktisadi gelişmenin temel unsuru sağlayan bir sistem içinde mümkün olabilir."

Anlaşılabileceği gibi klasik liberal öğretinin tipik bir sözcüsü olan ANAP, her alanda olduğu gibi "köy ve tarım" alanında da devletin müdahalesini en aza indirerek salt özendirici yönlendirme ve parasal yöntemlerle verimlilik ve üretimin artırılmasını yeterli saymıştır:

"Köylümüzü sosyal yapımızın ana istikrar unsuru olarak niteleyen ANAP'a göre, " tarım üretimi iktisadi gelişmenin, özellikle sanayi sektörünün başlıca kaynağıdır". Yine ANAP Programına göre, "Türkiye su, toprak ve iklim şartları itibariyle mevcut üretime göre çok daha fazla üretimin yapılabileceği bir potansiyele sahiptir."

TARIMDA ÜRETİM ARTIRICI YÖNTEMLERLE YETİNER ANAP PROGRAMININ TOPRAK REFORMU GİBİ KÖKTENCI BİR MÜDAHALEYE KAPALI OLACAĞI AÇIKTIR.

Bu bakımdan ANAP için, tarımı alt yapı ve girdilerle donatarak modernleştirmek ve üretimi artırmak yeterlidir.

"Tarım sektöründe hızlı bir gelişmenin sağlanması için ilkeleri", "köy ve şehir arasındaki altyapı ve medeni imkan farklılıklarının giderilmesi", "tarım ve tarıma dayalı sanayi ilişkileri"nin "bir bütün olarak ele alınması", "ormanlarımızda modern işletmecilik esaslarının uygulanması, " "hayvancılığın ve tarımsal girdilerin geliştirilmesi " ve bu arada "kredi ve pazarlama desteğinin sağlanması"dır.

KISACASI, BU ÖZGÜR GİRİŞİMCİ VE SERBEST REKABETÇİ POLİTİKANIN, 1980'DEN BU YANA HIZLANAN YAPISAL DEĞİŞME SÜRECİ İÇİNDE TARIMSAL KAPİTALİSTLEŞMEYİ BÜYÜK BOYUTLARA ULAŞTIRIRKEN, UZUN DÖNEMDE TARIMSAL ÜRETİMİ ARTIRMAK VE İŞSİZLİĞE ÇÖZÜM OLMAK ŞÖYLE DURSUN KÜÇÜK BOYUTLU TARIM İŞLETMELERİNİ AĞIR BASKILAR ALTINA ALARAK MÜLKİYET VE GELİR DAĞILIMINI DAHA DA BOZACAĞINA KUŞKUSUZ GÖZÜYLE BAKILABİLİR.

Tarımda üretim artırıcı yöntemlerle yetinen ANAP Programının toprak reformu gibi köktenci bir müdahaleye kapalı olacağı açıktır. Bu nedenle program, "tarımda teknolojik gelişmenin ve iktisadi verimliliğin dikkate alınarak , çiftçi ailesi gelirinin aile başına ortalama milli gelir seviyesine yükseltmesini öngören bir tarım reformu yapılmasını faydalı " bulmuştur. Başka bir deyişle, kalkınmanın toplumsal içeriğini yokumsayan program, altyapı ve girdilerle sağlanacak tarımsal üretim artışının sonunda her çiftçi ailesinin gelirinde yaratacağı artışla bir tarım reformu niteliği kazanacağı savındadır.

Anlaşıldığına göre, ANAP Programı, bir yandan tarımı tümüyle pazar ilişkilerine açarak dış ticaret ve sanayile bütünleştirici, bir yandan verimlilik ve üretimi artırıcı önlemlerle tarımsal kalkınmanın gerçekleştirileceği ve tarımsal sorunların çözümleneceği kamsındadır. Ancak aynı ANAP Programı kendi mantığı uyarınca tarımın gerek iç, gerekse dış pazarda yerini alabilmesi ve yarışabilmesi için uzmanlaşması ve nitelik kazanması yolunda herhangi bir düzenleme ve önlem

öngörmemiştir. Öte yandan tarımda, mülkiyet ve bölüşüm ilişkilerinin yarattığı dengesizlik ve sorunları gözardı ettiği gibi, özellikle marjinal konumundan ötürü korumacı önlemlere vekamusal desteklere gereksinme gösteren Türk tarımını serbest rekabetin acımasız işleyişine bırakmıştır. Kısacası, bu özgür girişimci ve serbest rekabetçi politikanın, 1980'den bu yana hızlanan yapısal değişme süreci içinde tarımsal kapitalleşmeyi büyük boyutlara ulaştırırken, uzun dönemde tarımsal üretimi artırmak ve işsizliğe çözüm olmak şöyle dursun küçük boyutlu tarım işletmelerini ağır baskılar altına alarak mülkiyet ve gelir dağılımını daha da bozacağına kuşkusuz gözüyle bakılabilir.

DOĞRU YOL PARTİSİ (DYP)

Kapatılmış AP'nin devamı niteliğinde olan ve onun gibi, belli kamusal sınırlamalar içinde serbest piyasa ekonomisinden yana olan DYP'nin tarıma yaklaşımı ANAP'dan değişiktir.

Gerçekten, ekonomik düzeni, "hürriyetçi demokratik rejimin güçlenmesi, kişinin hürriyet içinde refaha kavuşması"nın aracı sayan DYP Programı, "serbest piyasa ve rekabet nizamını gerçekleştirmek ve ekonomiyi bu düzende geliştirmek kararında" olmakla birlikte, ekonomik yaşamda devlete gereğinde etkin bir rol tanıyan ve planlı kalkınmaya inanan bir programdır. Program, "ekonomik hayatta Devletin gerektiğinde üretici, genelde düzenleyici, destekleyici ve caydırıcı teşirli bir role sahip olması gerektiğine inanmış" ve "kalkınmanın plana bağlanarak gerçekleştirilmesini gerekli görmüştür."

Bu anlayışla sanayi ağırlıklı olan DYP Programında, belirlendiğine göre, tarım politikasının amacı, "toprak-insan ilişkilerini..azami verim ve istihdam meselelerini dikkate alarak düzenlemek", modern teknoloji ve toprak ıslahı, korunması ve sulama olanakları dahil tarımsal girdilerle verimliliği artırmak ve "tarıma dayalı sanayii yaygınlaştırmak"tır.

ANAP PROGRAMINA ORANLA DAHA TOPLUMSAL AMAÇLI OLMAKLA BİRLİKTE DYP DE KALKINMAYI ÜRETİM ARTIŞI YADA BÜYÜMEYLE BİR TUTAN VE GELİŞMEYİ TOPLUMSAL İÇERİĞİNDEN SOYUTLAYAN BİR ANLAYIŞ SAHIPTIR.

Bu arada, ANAP Programından farklı olarak "çiftçinin topraklandırılmasını zaruri gören"DYP Programı, "ancak, bunu dar manada toprak dağıtımı şeklinde değil,zirai kalkınmayı sağlayacak bir büyük programın bir parçası olarak görmüş"tür.

Sonuç olarak DYP Programı tarımı altyapı olanakları ve girdilerle destekleyerek verimliliği artırırken istihdam yaratmayı, tarım politikasının amacı saymakla birlikte, salt bununla yetinmeyerek geniş

kapsamlı bir tarımsal kalkınmanın bir alt uygulaması olarak-toprak reformu yerine -çiftçiyi topraklandırmanın gereğine inanmıştır.

Hemen bütün programlar gibi tarıma ikincil bir rol tanıyan DYP Programı, üretim ve fiyat dalgalanmalarına sahne olan tarımın özel olarak korunması anlayışından yoksun olduğu için bu amaçla alınabilecek önlemlere kapalıdır. Öte yandan tarımda mülkiyet ve gelir dağılımında gözlenen ve giderek boyutları büyüyen eşitsizliği gidermek şöyle dursun, kalkınmadan çeşitli işletme ve gelir gruplarının pay alabilmesi için başvurulması gerekli önlemlere de yabancındır.

HÜR DEMOKRAT PARTİ (HDP)

Tarım kesiminin ekonomik ve toplumsal sorunlarına liberal bir anlayışla yaklaşan programlardan biri de HDP Programıdır.

Seçmen desteğinden yoksun olmakla birlikte şimdilik bir parlamento grubu bulunan HDP, "büyük holdinglere, finans çevrelerine, ihracatçı firmalara ve müteahhit şirketlerine dayanan "ANAP'a karşı Anadolu sanayi ve ticaret sermayesinin çıkarlarını dile getiren bir partidir.

Ekonomi politikasını "düzenli rekabet ekonomisi" modeline dayandıran HDP Programına göre, bu düzenin gerekleri ; fiyat mekanizmasına işlerlik kazandırılması, tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi, ekonominin dış rekabete açılması, "insanın teşebbüs ve yapıcılığının harekete geçirilmesi"ve "devlet idaresinin iktisadi faaliyetlerde engelleyici olmasının önlenmesi"dir.

Sanayileşmeyi "kalkınma stratejisinin temeli" saymakla birlikte tarım politikasına ANAP ve DYP programlarından daha geniş bir yer ayıran HDP Programı, "köye ve köylümüze özel önem verilmesi gereğinden "yola çıkmıştır.

Bu yaklaşımla saptadığı ilk politika ilkesi, "tarımda tabiat şartlarına olan bağımlılığı azaltmak" olmuştur. Bu nedenle, tarımı tekniği ve alt yapısıyla desteklerken tarımsal nüfusun ulusal gelirden yeterli pay almasını öngörmüştür.

Bu amaçla alınacak önlemler; girdilerin ucuz ve zamanında çiftçinin eline geçmesi, tarımın y. t. r. li ve düşük faizli krediyle desteklenmesi, destekleme fiyatlarıyla ürünün değerlendirilmesi, ürün bedellerinin zamanında ödenmesi, "ormanlarımızın tesis ve işletilmesi"nin"orman köylülerimize ve özel kesime tedricen açılması", hayvancılığın özel desteklerle geliştirilmesi ve "mera sınırlarının yeniden tesbiti", üretim programlarının yapılmasıdır.

Görüldüğü gibi, çoğunluk kamu eliyle tarımsal üretim sürecinin değişik aşamalarında çeşitli yöntemlerle desteklenerek düzenlenmesini öngören HDP'nin tarım politikası, tarımda mülkiyet ve bölüşüm ilişkilerinin korunması konusunda çok duyarlıdır. Bu konuda, "arazi bölünmesini önleyici"ve "tarım arazilerinin toplulaşmasını"sağlayıcı önlemlerle tersine işletmelerin tek parça ve elverişli büyüklükte kalmasını amaçlamıştır.

Toprak ve tarım reformu kavramlarına yabancı olan HDP Programı, tarımda mülkiyet ilişkilerini koruyarak salt üretim artırıcı önlemlerle yetinen bir programdır.

Görüldüğü gibi HDP'nin, siyasal kişiliği gibi, tarım politikası bakımından yenilik ve netlikten uzak bir programı vardır.

SOSYALDEMOKRAT HALKÇI PARTİ (SHP)

Sosyal demokrat bir program benimsemiş olan SHP; Türkiye'nin kalkınmasını ve bağımsızlığını "ciddi bir sanayileşme "ye bağlamakla birlikte, kalkınmada tarımın yerini ve önemini kavramıştır.

PROGRAMINDA "TARIMSAL ÜRETİM PLANLAMASINI" ÖNGÖREN SHP, BU ALANDA "EKONOMİK GELİŞMEYİ VE SOSYAL ADALETİ BİRLİKTE GERÇEKLEŞTİRMEK"ÜZERE "KOOPE-RATİF SEKTÖRÜNÜN ETKİNLİĞİNİN ARTTIRILMASI"GEREKTIĞİ GÖRÜŞÜNDEDİR.

SHP, "ekonomik kalkınma, dışsatımı artırma ve kırsal kalkınmayı gerçekleştirme hedeflerine ulaşmak için tarımın geliştirilmesi ve modernleştirilmesi gereğine inanmıştır."

Tarımda "toprak ve su kaynaklarının korunarak geliştirilmesi"ni devlete ödev olarak veren SHP Programı , tarımla sanayi arasında dengenin kurulması ve tarımsal üretimin yönlendirilmesi gereğinden kalkarak bu işte kamunun yanısıra kooperatif sektörüne de rol yüklemiştir.

Programında"tarımsal üretim planlanmasını"öngören SHP, bu alanda "ekonomik gelişmeyi ve sosyal adaleti birlikte gerçekleştirmek"üzere "kooperatif sektörünün etkinliğinin artırılması"gerektiği görüşündedir.

SHP, Programında doğrudan "toprak reformu" uygulamasına yer veren bir partidir. "Etkin ve uygulanabilir (?) "olması öngörülen bu reformun amacı, programa göre, "tarımda verimliliği arttırmak, toprak ve gelir dağılımı dengesizliğini gidermek ve mülkiyeti yaygınlaştırmak"tır. Bu amaçla"topraksız ve az top-

raklı çiftçilerin yeterli toprağa kavuşturulmasını ve kooperatifleşmesini sağlayacak"olan toprak reformu, bölgesel farklılıkları gözönünde tutarken, sonunda "çiftçinin kendi toprağını işlemesini, çağdaş teknolojiden yararlanmasını ve verimli bir üretim gerçekleştirmesini"sağlayacaktır.

Tarımsal ürünlerin taban fiyatlarının önceden saptanmasını ve tarımsal girdilerde seçici fiyat desteklemelerini gerekli gören SHP, sağlıklı beslenme ve dış satımın artırılması amacıyla hayvancılığa özel bir önem verilmesinden yanadır.

Tarımsal girdilerde dışa bağımlılığı ortadan kaldırmayı amaçlayan SHP, doğal ve ekonomik alanlarda çok önemli işlevleri olan orman kaynaklarının verimli biçimde işletilmesi ve bu arada devlet orman işletmelerinin KİT olarak örgütlenmesi gerektiği görüşündedir.

"Tarımsal gelişmeyi büyük ölçüde köylünün ve köyün gelişmesine"bağlayan SHP Programı, bu nedenle köye alt yapı hizmetlerinin götürülmesine önem vermiştir.

Görüldüğü gibi, tarımda bir yapısal değişiklikten çok düzeltici ve iyileştirici önlemler öngören Program, bu kesimde devletin düzenleyici rolüne ağırlık tanıdığı gibi, toprak reformu uygulaması ve kooperatif kesiminin geliştirilmesiyle üretimi artırırken mülkiyeti yaygınlaştırmak ve gelir dağılımındaki adaletsizliği gidermek amacındadır.

Ancak SHP Programının öteki konularda olduğu gibi tarımsal yapı ve sorunlar konusunda genel ve soyut ilkeler düzeyinde kaldığı ve bu sorunların çözümleri yolunda somut ve gerçekçi seçenekler önermediği söylenebilir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ (DSP)

Tarım kesimine değilse de köy ve köylü sorunlarına programında en geniş ve ayrıntılı yer veren programlardan biri de DSP Programıdır.

Sosyal demokrat içerikli bir "program taslağı" olan DSP Programında, "ekonomi ve gelişme"başlığı altında, ekonomide amaçlanan düzenin ve izlenecek politikaların temelleri şöyle saptanmıştır:

"Ekonomik kalkınma, sosyal adaletle, sosyal güvenlikle ve demokrasiyle bağdaştırılarak hızlandırılacaktır. Halk, ekonomide güçlendirilip etkilileştirilerek sosyal adalet sağlanırken, demokrasiye de daha çok gerçeklik kazandırılacaktır."

Bu amaçlarla DSP Programı, "kooperatifleşmiş köylülerin yönetiminde üretici yatırım fonları, işçilerin yönetiminde de işçi yatırım fonları kurarak"bir

yandan çalışanların gelirlerini yükseltmeyi, bir yandan da yatırım kaynaklarını artırmayı öngörmüştür. DSP Programına göre devlet sektörü ve özel sektörün yanısıra ekonomide ağırlıklı bir yer alacak olan halk sektörü, "yalnız çalışanların gönüllü tasarruflarıyla yapacakları ortaklaşa yatırımlardan değil, büyük halk örgütlerince kurulacak yatırımcı ve işletmeciler kurumlar, o arada üretici ve işçi yatırım fonlarının büyük boyutlu yatırımlarından da oluşacaktır."

İşçilerle birlikte halk sektörünün tabanını oluşturan köylünün DSP Programında ağırlıklı bir yeri vardır.

Bu programa göre, "gelişme köylüden başlayacaktır." Kooperatifçilik geliştirilerek güçlendirilirken, köy-kentler yoluyla alt yapılar ve kamu hizmetleri tüm köylülerin yararına kısa sürede ve düşük maliyetle sunularak, köylünün kalkınması ve genel gelişmeye katkı olanağı artırılacaktır.

"Kooperatifleşen köylüden bir süre için tarımsal gelir vergisi alınmayacak, yerine köylülerin gelirindeki artışın bir bölümü üretici yatırım fonlarına ayrılacaktır. Böylece yaratılan kaynak,"tarımsal gelişmeye ve sınıileşmeye aktarılacaktır."

Görüldüğü gibi, DSP Programında köylü, öncelikle kalkınarak yaratacağı kaynakla "sınıileşmeyi" hızlandıracak olan bir kesimdir.

DSP, köy ve köylü konusunda öngördüğü yapısal değişiklikleri "Halk katılımıyla hakça gelişme"başlığı altında ele almıştır. "Haklarla sorumlulukların dengeli olarak genişletilmesi"ilkesinden yola çıkan bu bölüm, "demokrasinin temel koşullarından olan halk katılımı"nın "örgütlü bir toplum gerektirdiği"ilkesine dayandırılmıştır.

Bu ilke uyarınca özellikle halk sektörünü "ekonominin en güçlü kesimi durumuna getirmeyi"öngören bu bölümde halk sektörü, daha açık bir dille "demokratik yapılar ve işleyişli halk ortaklıklarından ve sendikalarla kooperatiflerin ve sosyal güvenlik kuruluşlarının büyük yatırım ve işletmecilik kurumlarıyla onların yatırımlarından oluşan" bir kesim olarak tanımlanmıştır.

DSP Programında, halk sektörünün önümlü bir kesimi olan kooperatifçiliğin güçlendirilip yaygınlaştırılması ve bu kuruluşların yönetiminin devlet müdahalesinden arındırılarak demokratikleştirilmesi amacı benimsenmiştir.

Kooperatifçiliğin özellikle etkinlik kazanacağı kır ve tarım kesimi konusundaki görüşlerini DSP Programı, köy ve köylüye ilişkin olarak dile getirmiştir: Programa göre, "köylüden başlayacak olan ge-

lişme"yle ve "köylünün yönetime katılımıyla demokrasiye daha çok gerçeklik kazandırılacaktır."

Bu amaçla, "köy grupları arasında gelişme merkezleri niteliğinde 'köy-kent' ler oluşturulacaktır. Tarımla sanayiinin birbirine güç katarak ve tüm yurttaki dengeli olarak gelişebilmesi için gerekli altyapılar ve kamu hizmetleri bu merkezlerde yoğunlaştırılacaktır. Böylelikle köylünün "gerek tarım, gerekse sanayi alanında üretken yatırımlara yönelmelerini" sağlamaya çalışan DSP, "tarımda ve tarımsal sanayi"de yabancı sermayeden yararlanmakla birlikte-Latin Amerika tipi plantasyonların ortaya çıkmasını önlemek amacıyla-büyük yerli ve yabancı özel sektör kuruluşlarının işbirliğini desteklemeye çalışır.

DSP Programı, SHP gibi Türkiye tarımının bir toprak reformunu gerektirdiği görüşündedir: Bu nedenle, "toprak dağılımında adaletsizliğin en yoğun olduğu bölgelerden başlanarak hakça bir toprak dağılımını sağlayıcı ve toprağın aşırı ufulanmasını önleyici, aynı zamanda tarımda verimi artırıcı bir toprak reformu gerçekleştirmeyi " amaçlamıştır.

Bu Program, yine SHP Programında olduğu gibi, tarımda bir üretim planlaması öngörmüştür. Bu planlama, "iç tüketim gereksinmesini karşılayabilmek, dışsatım olanaklarından gereğince yararlanabilmek ve üreticinin geçim düzeyini yükseltirken, tüketiciyi de koruyabilmek için, - özendirici yöntemlerle-ne zaman nerelerde hangi ürünlerin ne kadar yetiştirilmesinin uygun olacağını saptamaktır."

Köylünün geçim durumu yeterli bir düzeye erişebilece kadar kooperatifleşen köylüden tarımsal gelir vergisi almayacak olan DSP, böylelikle yaratacağı gelir artışıyla üretici yatırım fonları oluştururken, bu kaynakların köy ve köylüler için kullanılmasını sağlayacaktır.

"Böylece "tarım kesiminde yaratılan kaynak, köylüler eliyle sınırlanmaya aktarılmış olacak"ve köylülerin kentlere göç zorunda kalmaksızın, yeni iş ve gelir olanaklarına kavuşmaları sağlanmış, sağlıklı ve dengeli bir kentleşme ve gelişme tüm yurda yayılmış olacaktır.

KISACASI DSP PROGRAMI, ÖTEKİ BAĞLAMLARDA OLDUĞU GİBİ, KURAMSAL PLANDA YETERİNCE İRDELENMİŞ GÖRÜNMEKLE BİRLİKTE, SAPTADIĞI KARŞIT AMAÇLARLA ÖNGÖRDÜĞÜ YAPISAL DEĞİŞİKLİĞİ GERÇEKLEŞTİRECEK ARAÇLARDAN YOKSUN BİR PROGRAM OLARAK NİTELENEBİLİR.

Görüldüğü gibi, DSP'nin bir ideolojik çözümleme ve hesaplama niteliği taşıyan programında tarım kesimine ilişkin yeni öneriler; köylü tasarruflarından oluşan ve kooperatiflerin yönetiminde bulunan üretici yatırım fonları, kooperatiflerin yanısıra halk ortaklık-

ları, sendikalarla sosyal güvenlik kuruluşlarının yatırımlarından oluşan halk sektörü, alt yapı ve hizmetlerin merkezleştirilmesiyle kurulacak olan köy-kentler ve tarımda üretim planlamasıdır.

Bu önerilerin Türkiye koşullarında gerçekleştirilmesi tartışılabilir. Tartışmasız olan konuya, DSP Programının ilkece tarımda yaratılan kaynağın endüstriye transferini, böylelikle endüstrileşerek kalkınmayı amaçlayan bir program olduğudur. Ancak çeşitli nedenlere bağlı olarak tarımın kaynak yaratma olanakları sınırlı olduğu gibi, bu kaynağı tarım dışı üretken yatırımlara dönüştürme eğilimi ve olanağının düşük olduğu bilinmektedir. Öte yandan gelişmeyi köylüden başlatan ve bu kesimin yaşam düzeyini yükseltmeyi amaçlayan bir programın, halk sektörünün kurulmasında tarımsal gelirlerden kaynaklanan yatırımlara önemli ölçüde bel bağlaması gerçekçi değildir.

Kısacası DSP Programı, öteki bağlamlarda olduğu gibi, kuramsal planda yeterince irdelenmiş görünmekle birlikte, saptadığı karşıt amaçlarla öngördüğü yapısal değişikliği gerçekleştirecek araçlardan yoksun bir program olarak nitelenebilir.

REFAH PARTİSİ (RP)

Türkiye'de belli bir seçmen desteği olan sağ partilerden biri de, ülkenin her alanında imar ve kalkınmasına "olduğu kadar, "kültürel ve manevi gelişmesine gayret edecek"olan RP'dir.

ANLAŞILACAĞI GİBİ, RP, SÖZCÜSÜ OLDUĞU VE HER TÜRLÜ DİNSEL HAREKETİ BESLEYEN KÜÇÜK ÜRETİCİLİK VE İŞLETMECİLİĞİN İDEOLOJİSİNİ YANSITMAKTADIR.

Özensiz bir metin mülkiyeti taşıyan programına göre "gerçek anlamda demokrasinin kurulmasına ve milli iradenin tecellisine çalışacak olan "RP, öteki temel ilkeleriyle "temel hak ve hürriyetlerin tanınması ve korunması "ndan yana olan ve "fikir , vicdan ve düşünce hürriyetine" inanarak bu "hürriyete yapılacak her türlü baskıyı iptidai ve laikliğe aykırı sayan"bir partidir. RP Programı, köy sorunlarıyla tarım konularını ayrı ayrı ele almıştır. "Köy kalkınması"başlığı altında köylerin alt yapı ve hizmet gereksinmelerini karşılayacak bir köyşileri politikası izleyeceğini belirten Programa göre RP, "köylerde kurulması gereken tarım ve tarıma dayalı küçük,büyük sanayi tesislerini ve organizasyonunu sağlayacak yeni bir planlama yapacak"tır. Köy politikasını, "köylerdeki mahalli nüfus artışını kendi çevresinde iş ve istihdam imkânları açarak tatmin edecek şekilde düzenleyecek"olan RP'nin "diğer bir temel prensibi"de "köylerde tesisi faydalı ve mümkün olan sanayi yatırımlarını finanse edecek " "bir banka ve yardımcı müesseseleri kurmak-tır."

Programın "Tarım"başlıklı bölümündeyse, "tarımda birim sahadan en fazla gelirin alınması için ge-

reken bütün tedbirlerin alınması" ve başta "gerekli bilgi" olmak üzere araç, kredi, destek ve tarımsal girdilerin sağlanması öngörülmüştür. Tarımda mülkiyet ve işletmecilik konusunda Programda benimsenen ilkeye göre RP, "tarım arazilerinin verimsiz hale gelecek şekilde bölünmesini ve yine arazinin mahdud elerde temerküz etmesini" önleyecektir.

RP Programı, tarım sorunları arasında orman içi köylülerimizin durumlarıyla hayvancılığa özel bir yer vermiş; orman köylülerinin orman hizmetlerinde çalıştırılarak "müşkül durumdan kurtarılmalarına", hayvancılığın geliştirilmesi için bu alanda devlet desteği sağlanması gereğine inanmıştır.

OY TABANI YADA PARLAMENTODA TEMSİL GÜCÜ OLAN SİYASAL PARTİLERİN PROGRAMLARINDAN ANLAŞILACAĞI ÜZERE PARTİLERİMİZ TÜRKİYE GENELİNDE OLDUĞU GİBİ TARIM KESİMİNDE DE HIZ KAZANMIŞ OLAN YAPISAL DEĞİŞMELERİN YARATTIĞI SORUNLAR KARŞISINDA SAĞLIKLI YADA GERÇEKÇİ ÇÖZÜMLER ÖNERMEK ŞÖYLE DURSUN, BU SORUNLARIN YETERİNCE BİLİNCİNDE BİLE DEĞİLDİR.

Anlaşılacağı gibi, RP, sözcüsü olduğu ve her türlü dinsel hareketi besleyen küçük üreticilik ve işletmeciliğin ideolojisini yansıtmaktadır. Öteki alanlarda olduğu gibi tarımda da küçük ve kendine yeterli mülkiyet ve işletmeciliği yaygınlaştırmak amacıyla olan bu partinin, genel olarak ekonomiye, özel olarak tarıma yaklaşımını çağdaş olarak nitelemek güçtür.

TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU

SANAYİMİZİN SİZE İHTİYACI VAR.

Gelişmekte olan yurdumuzun çağdaş uygarlık düzeyine çıkarılması yolunda bir adım daha atılması amacıyla Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu tarafından, öncelikle işletme konularında sanayimizin problemlerini çözebilecek, sanayimize danışmanlık hizmeti verebilecek KİŞİ ve KURULUŞLARIN bilinmesi amacıyla DANIŞMANLIK HİZMETLERİ VERİ TABANI oluşturma çalışmalarına başlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, kimin hangi konuda sanayi problemlerini çözebileceğini ve danışmanlık hizmeti verebileceğini saptayarak; yurdumuzda mevcut yurt içi ve yurt dışında yetişmiş nitelikli insan gücü potansiyelinin kullanımını sağlamaktır.

SONUÇ

Oy tabanı yada parlamentoda temsil gücü olan siyasi partilerin programlarından anlaşılacağı gibi, partilerimiz Türkiye genelinde olduğu gibi tarım kesiminde de hız kazanmış olan yapısal değişmelerin yarattığı sorunları karşısında sağlıklı yada gerçekçi çözümler önermek şöyle dursun, bu sorunların yeterince bilincinde bile değildir.

Gerçi sözkonusu değişmelerin hazırlayıcısı yada savunucusu olan partilerin bu gelişmeler karşısında olumsuz bir tutum almaması doğaldır. Ancak bu partilerin tarım kesimine, karşılaştığı ağır sorunların ayırımında değilmişcesine yaklaşmaları, sorunlara çözüm olabilmeleri konusunda ciddi kuşku yaratmaktadır.

Öte yandan, temel ideolojileri gereği denetimsiz ve engelsiz bir gelişme süreci içinde toplumda giderek egemenliğini pekiştiren kapitalist ilişkilere karşı olması gereken sosyal demokrat partiler de anılan gelişme ve değişmeler karşısında yeterince duyarlı oldukları izlenimi vermekten uzaktır. Bu partiler, 1980 öncesi Türkiye'sinin gündeminde olan tarım sorunlarına parmak basarak sık sık önerilmiş çözüm yollarıyla yetinmektedir. Tarım sorunlarına ve gelecekte alacağı biçimlere gereğince tanı koyamayan bu partilerin, çözüm yöntemleri konusunda gerçekçi ve doyurucu olması beklenmemelidir.

Çözümlerini geleneksel toplumun ilişki ve ideolojilerine geri dönüşte arayan RP'ninse, çağdaş ve sağlıklı bir politika geliştirmesini beklemenin gerçekçi olmadığı açıktır.

Bu nedenlerle, bugünkü programlarıyla siyasi partilerin tarım sorunlarına kalıcı çözümler getirmek konusunda umut verici olduklarını söylemek güçtür.

Halen yürütülmekte olan bu çalışma, gerek danışmanlık yapabilecek en az yüksek okul mezunu, mesleğinde beş yıl çalışmış, yabancı dil bilen kişiler, gerekse sorunları olan sanayicilerimize açık olup, başvuruları beklenmektedir.

Sorun sahibi sanayici ile danışmanlık yapabilecek kişi veya kuruluşların karşılıklı yararları doğrultusunda bir araya gelmesinden inanıyoruz ki en büyük yararı kalkınma yolundaki ülkemiz sağlayacaktır.

Başvuruların:

TÜBİTAK-28
Sanayi İlişkileri Müdürlüğü
Tunus Cad No. 33 Kat 1
Kavaklıdere- Ankara
adresine veya

•(41) 258689 - 90-91/27

numaralı telefona yapılması gerekmektedir.

TÜRKİYE'DE BESLENME

Doç.Dr.Gürol Ergin *

Bireyin her alanda verimliliği, bedensel ve ruhsal sağlığına bağlıdır. Sağlığın korunması ve sürdürülmesinde ana koşul ise tam ve uygun beslenmedir. İnsan vücudu, enerji gereksinimini karşılamak ve ayrıca işlevsel yeteneğini sürdürmek için belli miktarda besine gereksinim duymaktadır. Bu bakımdan her şeyden önce vücutta sentezlenemeyen mineral maddeler, esansiyel yağ asitleri, esansiyel aminoasitler ve vitaminler gibi maddelerin mutlaka besin ile vücuda alınmaları gereklidir. Optimal bir beslenmede kesin bir besin bileşimi belirlemek güç ise de, protein, yağ ve karbonhidratların dengeli alınımı önemli olmaktadır. Günümüz insanı için bu dengenin, alınan toplam kalorinin % 15'inin proteinden, % 25'inin yağdan ve % 60'ının da karbonhidratlardan karşılanması ile sağlanabileceği öne sürülmektedir.

Beslenme açısından üç ana kavram ortaya çıkmaktadır. Bunlar; tam beslenme, yetersiz beslenme ve dengesiz beslenmedir. Tam beslenme kavramı bol yemek yemeyi değil, vücudun gereksindiği besin maddelerini ölçülü ve birbirleri ile dengeli olacak biçimde almayı ifade etmektedir. Vücudun gereksindiği enerji miktarı alınan besin maddeleri ile tam karşılanamadığı zaman yetersiz beslenme ortaya çıkmakta; aksi durumda yani vücudun gereksindiğinden daha fazla enerji alınıp şişmanlama durumunda ya da protein, vitamin ve mineral madde gereksinimleri yeterince karşılanmadığı durumlarda ise dengesiz beslenme söz konusu olmaktadır. Gerek dengesiz ve gerekse yetersiz beslenme bireyin verimlilik yeteneklerini kısmakta, ayrıca çeşitli hastalıklara karşı vücut direncini azalttığı gibi, birçok hastalığa da neden olabilmektedir. Bu bakımdan beslenme ve sağlık kavramlarını birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Günümüzde gelişmekte olan ülkelerdeki eksik beslenmenin ve gelişmiş ülkelerdeki lüks tüketimin yol açtığı metabolizm rahatsızlıkları önemli boyutlara ulaşmış bulunmaktadır. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde de çeşitli nedenlerle bir yandan lüks tüketime rastlanırken, diğer yandan yetersiz beslenmeyi de aşpı açlık olarak ortaya çıkan durumlar görülmektedir.

ÜÇ ANA NEDEN

Özet olarak denilebilir ki, besin maddeleri sunumu topluma yeterli olan bir ülkede yetersiz ve dengesiz beslenmenin üç ana nedeni vardır. Bunlar gelir dağılımı dengesizliği, bilgi noksanlığı ve yanlış alışkanlıklardır. Bu nedenlerin her üçü de ülkemizde her za-

man görülmekte, belli ve büyük orandaki bir kesimin satın alma gücünün noksanlığı bu kesimde yetersiz ve dengesiz beslenmenin bir numaralı nedeni olurken, bir başka kesimin gelir dağılımından aldığı pay, bu kesimde lüks tüketimin nedeni olarak, sonuçta yine dengesiz beslenme durumunu ortaya çıkarmaktadır.

Bir ülkede tam ve dengeli bir beslenmeden söz edebilmek için o ülkede ya yeterli düzeyde besin üretiminde bulunulması, ya da toplumun tam beslenmesini sağlamak üzere, ülke içinde eksikliği duyulan besin maddelerinin dışalım yoluyla sağlanması gerekir. Şu oldukça genel bir gerçektir ki, bir ülke her çeşit besin maddesini üretmede kendi gereksinimini karşılayacak düzeyde olamamakta, bazı ülkeler hayvansal besin maddeleri üretiminde gereksindiği kadar, ya da daha fazla üretimde bulunurken, diğer bazıları da bitkisel besin üretiminde yeterli düzeyde bulunmaktadırlar. Bazı Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkelerinde 1983 yılında çeşitli besin maddeleri bazında bu ülkelerin kendine yeterliliğini gösteren rakamları ortaya koyarsak durum daha açıkça anlaşılır (1): Yunanistan'ın kendine yeterliliği bitkisel yağlarda % 155, turunçgil ve yaş sebze ve meyvelerde % 136, şarapta % 107 iken, peynirde % 87, tereyağında, % 54, sığır ve dana etinde ise % 37'dir. Fransa'nın kendine yeterliliği bitkisel ve hayvansal yağlarda % 55, turunçgillerde % 10, pirinçte % 7 olup, diğer yaş meyve ve sebze, margarin, domuz, koyun ve keçi etinde % 75-95 oranındadır. Bu ülkede çeşitli süt ürünleri, hububat, şeker, şarap ve kanatlı etlerinde ise üretim fazlası görülmektedir. B.Almanya'nın kendine yeterliliği şekerde % 140, peynir dışındaki süt ürünlerinde % 101-273, buğdayda % 102, sığır etinde % 117 iken, peynirde % 96, domuz etinde % 87, hububatta % 80, kanatlı etinde % 61, koyun-keçi etinde % 44, şarapta % 72, yaş meyvede % 54, yaş sebze ve patatesde kendine yeterli iken, hububat, yaş meyve, yağ, şarap, pirinç ve turunçgilde kendine yeterli değildir. Danimarka'nın kendine yeterliliği yağlı süt tozunda % 2600, yağsız süt tozunda % 224, tereyağında % 257, kanatlı etinde % 224, şekerde % 209, peynirde % 440, dana -sığır etinde % 414, taze süt ürünlerinde % 105, bitkisel -hayvansal yağda % 84, yaş sebze ve meyvede % 40, koyun-keçi etinde % 33'dür. İngiltere'nin kendine yeterliliği ise patatesde % 91, et ürünlerinde % 80, yaş sebze ve şekerde % 55, yaş meyvede % 25, bitkisel-hayvansal yağda ise % 15'dir.

* H.Ü.Mühendislik Fak.Gıda Müh.Böl.Bşk.

Toplam besin maddeleri üretimi açısından 1974-

76 yılları 100 kabul edildiğinde 1974-1984 yılları birey başına üretimleri şu değerleri almaktadır (2):

BİZDE İŞE ÖZELLİKLE SON 5-6 YILDAN BU YANA "TÜRKİYE BESİN ALANINDA KENDİNE YETEN 7 ÜLKEDEN BİRİDİR" BİÇİMİNDE GARİP BİR YARGIDAN SÜREKLİ OLARAK VE BİRÇOK PLATFORMDA SÖZ EDİLMEKTEDİR. BU YARGININ HAKLILIĞI ANCAK TÜM ÖNEMLİ BİTKİSEL VE HAYVANSAL ÜRÜNLERDE KENDİMİZE YETERLİ BİR ÜRETİMDE BULUNMAMIZ DURUMUNDA MÜMKÜN OLABİLİR.

Rakamların gösterdiği gibi, herhangi bir ülkenin besin açısından kendine yeterliliğinden söz etmekten çok, belirli besinler bakımından kendine yeterli olup olmadığının saptanıp ortaya konmasının bir anlamı vardır.

Bizde ise özellikle son 5-6 yıldan bu yana "Türkiye besin alanında kendine yeten 7 ülkeden biridir" biçiminde garip bir yargıdan sürekli olarak ve birçok platformda söz edilmektedir. Bu yargının haklılığı ancak tüm önemli bitkisel ve hayvansal ürünlerde kendimize yeterli bir üretimde bulunmamız durumunda mümkün olabilir. Oysa ki bugün ülkemizde birey başına süt tüketimi, örneğin bir Kuzey Avrupa'lı düzeyinde olsa acaba Türkiye'nin süt üretiminde kendine yettiği söz konusu edilebilir mi? Aynı hesap gerek sığır ve dana etinde, gerekse kanatlı etleri ve yumurtada yapılırsa yine kendine yeterlilikten söz edilebilir mi? Gelişen dünya'da Türk halkının beslenme konusundaki düşüncelerinin de geliştiği, bugün günde 200 gr.dolayında süte ve 50 gr.dolayında ete razı olan bir kişinin yarın kesinlikle bununla yetinmeyeceği gözden uzak tutulabilir mi? Ayrıca daha sağlıklı bir toplum için daha fazla hayvansal protein tüketiminin

Çizelge 2 : 1984 yılında Türkiye'de bazı hayvansal ve bitkisel ürün üretimleri

Ürün	Üretim (ton)	Ürün	Üretim (ton)
Hububat	26.202.235	Yaş sebzeler	13.360.575
buğday	17.200.000	süt	4.379.270
arpa	6.500.000	Et	363.885
Baklagiller	1.317.928	Yumurta	5.659.334.000
Patates	3.200.000		adet
Tüm meyveler	9.665.300		
yumuşak çekirdekli	2.333.000		
taş çekirdekli	1.645.000		
turunçgiller	1.334.300		
sert kabuklular	525.000		
üzümsü meyveler	3.828.000		

Aynı yıla ait besin maddeleri dışalım ve dışsattımının miktar ve değeri ise şöyledir (Çizelge 3) (4-5):

Çizelge 3: 1984 yılında bazı besin maddelerinin dışalım ve dışsattım değerleri.

Ürün	Dışalım		Dışsattım	
	miktar (ton)	değer (000 TL)	miktar (ton)	değer (000 TL)
Hububat	1.627.357	109.380.364	633.082	33.782.230
buğday	835.994	55.432.988	291.964	16.206.158
arpa	571.218	33.819.765	316.071	16.508.522
Bakliyat	—	—	514.473	63.629.405
Bitkisel yağ	256.498	77.643.538	27.842	11.322.296
zeytinyağı	2.797	689.166	20.788	9.437.846
Toplam meyveler	14.409	421.936	712.072	213.558.747
Canlı hayvanlar	1.100.253 (baş)	2.060.593	2.969.068 (baş)	90.830.312
Et ve et ürünleri	736	356.827	71.777	52.956.760
Süt ürünleri ve yumurta	6.732	2.598.929	56.828	23.483.982
Toplam gıda maddeleri ve canlı hayvan		218.491.875		728.425.602

TARIM ve MÜHENDİSLİK

özendirilmesi gerekmez mi? Gerek toplam besin maddesi üretimi, gerekse bitkisel ürünler ve hayvansal ürünler için ayrı ayrı verilen değerler incelendiği zaman son 10 yıl içerisinde ülkemizde kişi başına besin üretiminde önemsenebilecek bir artış görülmemekte, hattâ aksine hayvansal ürünler üretiminde bir azalış ortaya çıkmaktadır. Nitekim son birkaç yıla ait canlı ve sağılan hayvan sayıları ile süt üretimine ilişkin veriler incelendiğinde de bu durum aynı biçimde kendini göstermektedir (3):

Yıllar	canlı hayvan sayısı	sağılan hayvan sayısı	süt üretimi(ton)
1980	87.067.000	39.268.620	5.472.345
1981	87.871.000	39.766.460	5.608.045
1982	85.445.000	38.821.140	5.211.615
1983	82.495.000	38.073.690	5.063.545
1984	68.522.000	31.349.260	4.379.270

Çizelge 1: 1980-84 yılları arasında Türkiye'deki canlı hayvan, sağılan hayvan sayıları ile üretilen süt miktarı.

Elde edilen sütün tamamının hiç ziyan edilmeden tüketime sunulduğu varsayılırsa kişi başına yılda yaklaşık 90-100 kg . süt düştüğü görülmektedir. Bu mik-

Çizelge 4: Türkiye'de bölgelere göre ve ulusal ortalama olarak kişi başına besin tüketimi (gram).

Temel besinler	Ulusal ortalama	Ege Marmara	Kara deniz	İç Anadolu	Ak-deniz	Doğu Doğu
Ekmek	402	391	366	407	392	442
Diğer buğday ürünleri	54	36	51	61	63	70
Pirinç	22	27	24	18	22	18
Mısır	16	5	74	11	6	13
Süt	25	33	27	21	22	15
Yoğurt	54	39	56	44	50	112
Peynir-çökelek	24	30	21	21	18	23
Et-tavuk	52	62	32	56	44	45
Balık	3	5	8	3	1	az
Yumurta	9	10	8	13	6	5
K.Baklagil	10	13	5	13	9	3
Patates	32	32	47	40	26	15
Taze sebze	289	318	272	245	314	248
Taze meyve	222	252	127	177	280	211
Tereyağı	6	4	7	9	3	8
Margarin	13	16	8	13	14	11
Bitkisel sıvı yağ	19	31	20	14	15	4
Şeker, bal, pekmez	36	38	42	41	26	31

Çizelge 5: Türkiye'de yerleşim yerlerine göre kişi başına günlük besin tüketimi (gram).

Besin	Ulusal ortalama	Büyük kent	Kent	Köy-kent	Köy
Ekmek	401.6	373.6	395.2	405.6	444.8
Diğer buğday ürünleri	53.8	42.2	47.8	59.4	75.8
Pirinç	22.1	31.7	21.0	26.7	11.5
Mısır ve diğer ürünler	15.5	5.7	7.2	7.3	47.4
Süt	24.6	29.8	20.3	24.1	27.9
Yoğurt	54.1	29.8	42.6	62.2	107.6
Peynir ve diğer süt ürünleri	23.7	31.4	23.0	20.2	18.6
Etler	49.0	76.2	51.7	45.0	15.1
Tavuk	3.0	5.4	1.8	2.1	2.2
Balık	3.4	8.2	1.8	3.1	1.7
Yumurta	9.0	11.6	8.3	11.7	6.2
Kuru baklagiller	9.8	18.2	7.4	4.3	7.7
Patates	32.1	37.0	30.2	25.4	33.8
Taze sebzeler	289.0	320.4	299.6	268.3	243.6
Taze meyveler	221.5	215.1	249.0	218.2	175.0
Tereyağı ve diğer süt yağları	6.0	5.5	4.3	7.1	9.4
Margarin	13.0	19.1	13.5	11.0	6.5
Bitkisel yağlar	18.9	24.2	18.0	15.6	16.2
Şeker ve şekerli ürünler	36.2	42.7	35.8	35.6	30.1

tar süt ise dengeli bir beslenme açısından hiç de yeterli bir duruma işaret etmemektedir. Türkiye'de kişi başına tüketilen et miktarı ise her tür etin toplamı olarak 15-20 kg. arasındadır. Bu miktar et de yeterli ve dengeli beslenme açısından yetersizliği ifade etmektedir. Öyleyse Türkiye'nin besin açısından kendine yeterliliği söz konusu edilirken daha dikkatli olmak gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Bu bakımdan konunun daha gerçek temellere oturtulması, yuvarlak, parlak, fakat içerikten yoksun anlamsız ifadelerden kaçınılması gerekmektedir.

Türkiye'de beslenme konusuna daha gerçekçi yaklaşmak için önce çeşitli besin maddelerinin toplam yıllık üretimlerine göz atalım. (Çizelge 2) (4):

Yıllık toplam üretim rakamları incelendiğinde, özellikle süt, et ve yumurta üretiminin artırılması gereği ortaya çıkmaktadır. Dışalım rakamları ise önemli bitkisel yağ ve canlı hayvan dışalımını yaptığımızı göstermektedir.

Türkiye'de yapılan en kapsamlı besin tüketimi araştırmasında (Türkiye 1974 beslenme-sağlık ve gıda tüketimi araştırmasında) ülke genelinde ve bölgeler itibarı ile çeşitli besinlerin tüketimi için aşağıdaki çizelge:

Çizelge 6: Enerji ve besin öğelerini yetersiz

Besin Öğesi	Tüketim miktarı	Yetersizlik oranı
Enerji	2000 Kalori ve az	17.4
Top.Protein	49 Gram ve az	9.6
Hay.Protein	10 Gram ve az	26.7
Kalsiyum	300 Miligram ve az	26.1
Demir	10 Miligram ve az	8.2
A Vitamini	3000 İ.U. ve az	3.3
B ₁ Vitamini	0.8 Miligram ve az	1.2
B ₂ Vitamini	1.0" ve az	39.7
Niasin	10.0" ve az	4.5
C Vitamini	25 " ve az	3.0

gelerde toplanan veriler elde edilmiştir (Çizelge 4-5) (6):

BATIDAN DOĞUYA GİDİLDİKÇE

Çizelgelerden görüldüğü gibi Türk halkının temel besini ekmek ve diğer buğday ürünleridir. Hayvansal besinlerden et-tavuk en çok Ege-Marmara, süt ve süt ürünleri Doğu-Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde tüketilmektedir. Et-Tavuk tüketimi büyük kentlerimizde (Ankara, İstanbul ve İzmir'de) köydeki tüketimin 5 katı kadardır. Yağ, şeker gibi enerjisi yüksek besinler de kentlerde daha fazla tüketilmektedir. Ekmek ve diğer buğday ürünlerinde durum tersinedir.

Ortalama kalori tüketimi ile total yağ ve C vitamini tüketimi Türkiye'de batıdan doğuya gidildikçe azalma göstermektedir.

Aynı araştırmada enerji ve besin öğelerini yeter-

siz düzeyde tüketen hane halkı oranları da belirlenmiştir (Çizelge 6). Burada ortaya çıkan çarpıcı gerçek özellikle süt ve süt ürünlerinin eksik tüketimine bağlı olarak ortaya çıkan B₂ Vitamini ve kalsiyum yetersizliğidir. Aynı olguyu hayvansal protein için de söylemek gerekmektedir. Enerji tüketimi esas alındığında hane halkının % 17.4 'ünde yetersiz tüketim görülürken, % 35'inde aşırı tüketim saptanmıştır.

Not : Enerjiyi aşırı tüketen oran % 35.4

Gerçi demir elementinde yetersiz tüketim oranı oldukça düşük görünmekte ise de, ülkemizde alınımı daha çok tahıl ve sebzelerden karşılanmakta olduğu ve bu gıdalardaki demir eğiliminin çok düşük oranda (% 2-% 5) olduğu gözönünde tutulursa, demir elementinde de yetersiz tüketimin dah fazla olduğu kabul edilebilir.

HAYVANSAL ÜRÜNLER AÇISINDAN EN ALT GELİR GRUBUNUN TÜKETİMİ, EN ÜST GELİR GRUBUNUN TÜKETİMİNİN ANCAK 1/ 5 'İ KADARDIR. TEREYAĞI VE ZEYTİNYAĞI TÜKETİMİNDE DE GELİR DÜZEYİ İLE ÖNEMLİ İLİŞKİ SAPTANMIŞTIR.

Ülkemizdeki besin tüketim durumunun çeşitli gelir grupları açısından ne şekilde değiştiği de aynı araştırmada tüketen hanehalkı oranları (%).

tırma kapsamında incelenmiş ve gelir düzeyi yükseldikçe ekmek ve diğer buğday ürünleri tüketiminin azaldığı, pirinç tüketiminin arttığı görülmüştür. Süt ve peynir tüketimi de gelir artışına koşut olarak artmaktadır. Et, tavuk, balık ve yumurta gibi hayvansal besinler gelir ile en fazla korelasyon gösteren besinler olarak ortaya çıkmaktadır. Hayvansal ürünler açısından en alt gelir grubunun tüketimi, en üst gelir grubunun tüketiminin ancak 1/5 'i kadardır. Tereyağı ve zeytinyağı tüketiminde de gelir düzeyi ile önemli ilişki saptanmıştır.

Türkiye'de beslenme konusunda sonuç olarak söylememiz gereken, günlük tüketimde hububatın azaltılması, buna karşılık süt ve süt ürünleri ile et, tavuk, balık, yumurta gibi hayvansal besinlerin, ayrıca baklagil, patates ve yağ tüketiminin artırılmasının dengeli beslenme açısından zorunlu görüldüğüdür.

Türkiye'de beslenme düzensizliklerine bağlı olarak bebek ve okul öncesi çocuklarda protein-enerji malnutrisyonu sonucu büyüme ve gelişme geriliği, D Vitamini ve kalsiyum yetersizliği nedeni ile kemik gelişmesi bozukluğu ve demir ve bazı vitaminlerin yetersizliği sonucu da anemiler görülmektedir. Okul çocukları ve gençlerde de yetersiz enerji tüketimine bağlı olarak zayıflık, kansızlık, iyot yetersizliğine bağlı olarak basit guatr, çeşitli vitamin noksanlıklarına bağlı olarak cilt, dudak, diş eti, göz bozuklukları ve diş çürümleri

ortaya çıkmaktadır. Gebe ve emzikli annelerde beslenme anemisi, basit guatr, vitamin yetersizliğine bağlı cilt, göz, dudak, diş eti bozuklukları görülmektedir. Yetişkin kadınlarda en yaygın sorun beslenme anemisi olup, oranı % 25-35'i bulmaktadır. Basit guatr, şişmanlık ve diş çürükükleri diğer yaygın sorunlardır. Yetişkin erkeklerde ise beslenme anemisi, zayıflık, şişmanlık, diş çürükükleri yaygın beslenme bozukluğu belirtileri olarak ortaya çıkmaktadır (7).

KAYNAKLAR

1. Anonymous, 1984. "The Agricultural Situation in the Community" Commission of the European Communities, Brussels.
2. Anonymous,, 1985. "Production Yearbook 1984" FAO, Statistics Series 61. Rome.
3. Anonymous, 1986 a. "Tarım İstatistikleri Özeti 1984". Başbakanlık D.İ.E. Yayın No. 1164, Ankara.
4. Anonymous 1986 b. "Tarımsal Yapı ve Üretim 1984". Başbakanlık D.İ.E. Yayın No:1168, Ankara
5. Anonymous 1985. Türkiye İstatistik Yıllığı 1985. "Başbakanlık D.İ.E. Yayın No:1150, Ankara.
6. Köksal, O.(Editör), 1977. "Türkiye 1974 Beslenme-Sağlık ve Gıda Tüketimi Araştırması". Aydın Matbaası, Ankara.
7. Köksal, O.(Editör), 1978. "Türkiye Ulusal Gıda ve Beslenme Planlama Semineri Bildiri ve Raporları". Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

TEKNOKRAT

1000 TL

31 Ağustos 1986 Sayı 4

■ Türkiye'de Lastik Sorunu Var mı?

■ Serbest Bölgeler

DÜNYADA GELİR DAĞILIMI

VE ÜLKELERARASI

GELİR FARKLILIKLARI

Nurettin AYDIN

Gelişme yolundaki ülkelerde teknolojik yetersizlikler, katı sosyal kurumlar, kırsal kesimle kent kesimi arasındaki haberleşme yetersizliği, ülke sorunlarının çözümünde az da olsa kendi yetişmiş insan gücüne güvenilmemesi, her şeyi yabancılar iyi bilir noksanlığı ve benzer durumların statik yapının devamını sağladığını, üretim artışına doğru bir değişikliği ve gelişmeyi önlediğini her birlikte yaşamaktayız.

Yarım asırdır, yüzeysel de olsa bazı yardımların (teknik, ekonomik ve diğer şekillerde) ve ithal yaklaşımların gelişme yolunda olan ülkelere bir iyileştirme sağlamadığı gözlenmektedir. En azından planlamacıların ve politikayı oluşturanların belirledikleri düzeyde gelişmenin olmadığı görülmektedir.

1960'larda dünya nüfusunun üçte ikisinden fazlası, fert başına yıllık geliri 50-300 dolar arasında değişen ülkelerde yaşamaktaydı. Bu gelir, o gün yaşam için zorun-

lu gereksinimleri karşılamaktan uzaktı. Bu ülkeler için mevcut göstergeler bugün de durumun iyileştiği görünümünde değil, tam aksine daha da kötüye gittiğini sergilemektedir.

Son çeyrek yüzyılda, çalışmalar artırıldı ve birçok analizler bu güç durum (kalkıma) üzerine gerçekleştirildi. Bu yaklaşımların çoğu (mal ihraç edencesine) gelişmiş ülkelerdeki trend'lerin analizi ve sonuçlarının gelişme yolundaki ülkelere uygulanabilmesi olanakları üzerine oturtuldu. Bu çalışmalardan elde edilen deneyimler, gelişmiş ülkelerdeki başarılı ve başarısız sonuçların gelişme yolundaki ülkelerin temel sorunlarının çözümü için pratik bir farmülasyon sonucuna da bizi götürmedi, götürmezdi. Belli sonuçlarına karşın Uluslararası kuruluşlar bu başarısız yaklaşım tarzını sürdürmekte ısrarlı görünmektedirler.

Dünya Bankası tarafından hazırlanan ülkeler arasında gelişme trend'lerine ve bugünkü sonuçlarına baktığımızda;

Gelir Düzeylerine Göre Ülkeler Arası Gelişme Trendi
(a) (1975 US \$)

Fert Başına (b)

	Nüfus (Milyon)	1965	1975	1975	1985	
(Fert başına geliri 200 dolardan aşağı olan ülkeler)	1200	130	(20)	150	(30)	180
2.Orta-Gelir Dilimine sahip gelişmekte olan ülkeler (Fert başına geliri 200 doların üzerinde olan ülkeler)	900	630	(320)	950	(400)	1.350
3. Gelişmiş Ülkeler	700	4.200	(1.300)	5.500	(2.600)	8.100

Kaynak: R.S.Marmara, Adress to the board of governors Manila philippines. 4 Ekim 76

- (a) Bu hesaplama, merkezi planlamaya bağlı ülkeler dahil edilmemiştir.
(b) Fert başına gelirler o tarihte resmi kur durumuna hesaplanmıştır.
(c) Parantez içindeki rakamlar on yıllık gelir artışını göstermektedir.

Görülüyor ki inceleme konusu nüfusun % 75'i gelir düzeyi düşük fakir ülkelerde yaşamaktadır. Öngörülen gelişme trend'lerine göre fakir ülkeler grubunda birinci on yılda 20, ikinci on yılda sadece 30 dolar fert başına gelir artışı hesaplanmıştır. Nüfusun % 25'inin yaşadığı gelişmiş ülkeler grubu için birinci on yılda 1.300, ikinci on yılda 2.600 dolar fert başına gelir artışı tahmin edilmiştir. Bu trend'e göre 1965 yılında fakirlerle zenginler arasındaki gelir farklılığı 1/32 iken, 1985 yılında oran daha da olumsuzlaşarak 1/45 olacaktır. Diğer bir deyimle gelişmiş ülkeler grubunda fert başına gelir artışı fakir ülke insanına göre 78 kat daha fazla olacaktır. Bu durum kimin daha çok zenginleştiğini ve kimin de daha çok fakirleştiğini açıkça göstermektedir.

Denilebilirki bu bir trend hesabıdır, sonuç böyle olmayabilir. 1983 yılında yine Dünya Bankasıncı yapılan hesaplamalara göre gerçekleştirmelerin trend hesaplamalarından daha kötüye gittiğini göstermektedir.

Gelir gruplarına göre fert başına GSMH (Pazar fiyatlarıyla 1980) ve nüfus (1980):

Gelir grupları (Dolar)	Nüfus (Milyon)	Fert başına gelir (Dolar)
360 dolardan az	2.056	245
360-829	396	533
830-3.539	655	1.730
3,540-8,269	141	5.435
8270'in üzerinde	630	10.874

Kaynak : World Bank ATLAS 1983, page 8.

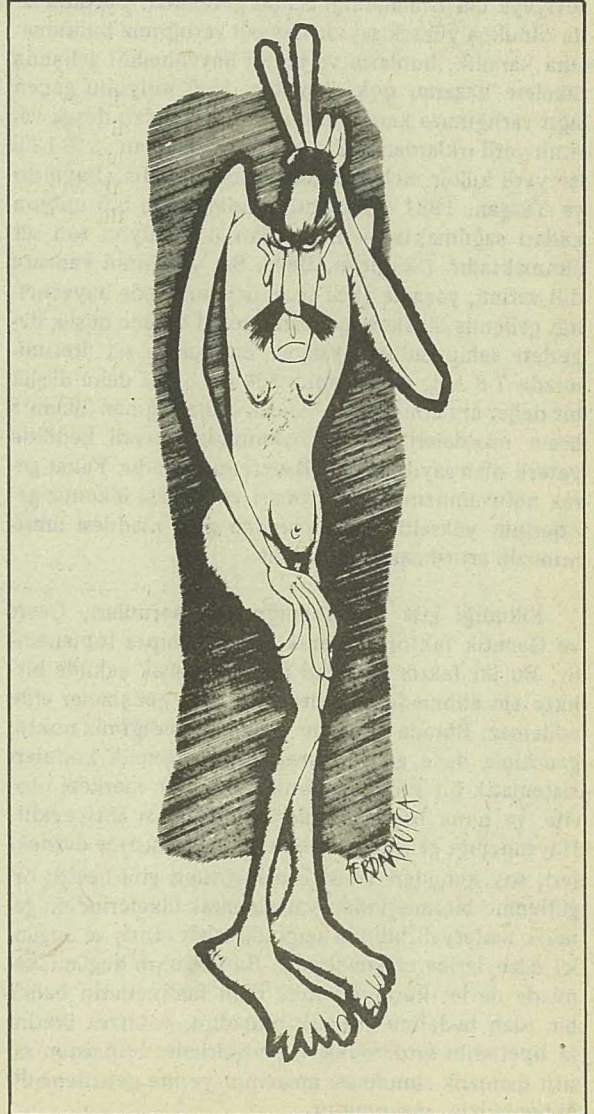
Not: Afganistan, Arnavutluk, Angola, Bulgaristan, Küba, Çekoslovakya, Doğu Almanya, İran, Irak, Kampuchea, Kuzey Kore, Lübnan, Maldives, Mongolia, Mozambique, Polonya, Sosyeter Birliği, Vietnam, Batı Samoa ve küçük Pasifik Adaları hariçtir.

Gerçekleşmeler trend'le karşılaştırıldığında, fakirler grubunda nüfus patlamasına karşın gelirden önemli bir gelişme görülüyor. Gelişmiş ülkeler grubunda nüfusta bir değişim olmamakla birlikte, gelir daha 1980 yılında trend'in % 26 üzerinde gerçekleşmiştir. Bu on beş yıllık dönemde fakirler grubunda fert başına 115 dolar gelir artışına mukabil, gelişmiş ülkeler grubunda 2.774 dolar gelir artışı gerçekleşmiştir. Bu korkunç gelir farklılığı, çanların kimler için imdat işareti verdiğini göstermeye yetmektedir.

Bu gelir farklılığına göre ülkemizin fakirler grubu içinden çıkamadığını bilmem izaha gerek var mı? Dünya Bankası Atlasına (1983) baktığımızda (1970-1980 ortalaması) nüfus artış hızımızın yüzde 2,3, gelişme hızımızda yüzde 3,0 olduğunu görürüz.

Gelir düzeyinde gittikçe kötüleşen bu durumun sonucu olarak, fakir ülkelerde temelde yatırım olanaksızlaşmakta, yetersiz beslenme, yetersiz ve sağlıksız mekan, sağlık hizmetlerinin yetersizliği, yetersiz eğitim, sürekli artan borçlar v.b.gibi olumsuz etkiler toplumu statik yapıya mahkum etmektedir. Bu yapının sonucu olarak ecel fakir ülke insanlarını 50 yaş (ortalama yaşam süresi) dolayında yakalarken, zengin ülke insanlarına 72 yaş (ortalama yaşam süresi) dolayında varabilmektedir. Çocuk yaşta ölümlerde fakirler grubunda binde 128 iken, zenginler grubunda iyi koşullar sayesinde sadece binde 16 düzeyinde kalmaktadır.

Sonuç olarak avunmayı bırakıp kendimize özgü sorunlarımıza yine kendimize özgü sağlam ve kalıcı teşhislerimizle yaklaşmak, kendi insanımıza güvenerek ayırimcılığa son verip, bilen düşünmesine ve üretken olmasına olanak tanımak son çaremizdir, diyebiliriz.

SIĞIRCILIKTA MERKEZİ YETİŞTİRME DERNEKLERİNİN KURULMASI VE BUNA İLİŞKİN MODEL

Dr.M.İhsan Soysal (1)
Dr.Naci Tüzemen (1)

1) GİRİŞ ÜLKEMİZDE SIĞIRCILIĞIN GENEL DURUMU:

Ülkemizde uzun yıllardan beri hayvancılığımızın geliştirilmesi için çok çeşitli çabalar sarf edilmiştir, ancak hayvancılığımızın hala istenilen çağdaş bir seviyeye ulaştırılmadığı acı bir gerçektir. Yurdumuzda oldukça yüksek sayıda hayvan varlığımız bulunmasına karşılık, bunların verimleri hayvancılığı gelişmiş ülkelere nazaran çok düşüktür. 15.5 milyonu geçen sığır varlığımıza karşın bunların % 85 kadarı düşük verimli yerli ırklardan % 2 si kültür ırklarından ve % 13'ü ise yerli kültür melezlerinden oluşmaktadır. (Bayındır ve Yazgan, 1981) .Mevcut sığırlarımızın 5.5 milyon kadarı sağılmakta ve bunlardan 3.3 milyon ton süt alınmaktadır. (Sevgican,1981). Süt veriminin yanı sıra döl verimi, yaşama gücü ve et üretiminde hayvancılığı gelişmiş ülkelere nazaran önemli ölçüde düşük değerlere sahip bulunmaktayız. Bu durum süt üretimimizde 7-8 kat, et üretimimizde ise 6 kat daha düşük bir değer arz etmektedir. Ancak buna rağmen ülkemiz besin maddeleri üretimi bakımından kendi kendine yeterli olan sayılı dünya ülkeleri arasındadır. Fakat gerek nüfusumuzun hızla artması ve gereksi ülkemiz gelirlerinin yükseltilmesi açısından gıda maddesi üretimimizin artırılması zorunludur.

Bilindiği gibi hayvancılığımızın sorunları, Çevre ve Genetik faktörler olarak iki ana grupta toplanabilir. Bu iki faktör birbirini tamamlayacak şekilde birlikte ele alınmadığı takdirde istenilen gelişmeler elde edilemez. Burada üzerinde durmak istediğimiz nokta; genotip'e daha genel olarak ıslaha yönelik konuları sistematik bir biçimde yönlendiren bir merkezi otorite ve buna bağlı birimlerin kurulması ihtiyacıdır. Hayvancılığı gelişmiş bir çok ülke; yetiştirme dernekleri, soy kütükleri ve ıslah cemiyetleri gibi çeşitli örgütlenme biçimlerinden yararlanarak ülkelerindeki genetik materyali bilimin ışığında ıslah etmiş ve bugünkü düzeylerine ulaşmışlardır. Buna karşın bugün ülkemizde devlet kuruluşlarında dahi faaliyetlerin belirli bir ıslah hedefine yönelik olmadığı, yalnızca üretim faaliyetlerini sürdürdükleri, yetiştiriciler için üstün vasıflı damızlık sunulması amacının yerine getirilemediği hepimizin malumudur.

İşte kurulmasına ihtiyaç bulunduğunu ifade ettiğimiz merkezi yetiştirme dernekleri olgusunun, yetiştiriciler arasında hayvansal üretim faaliyetlerinin ıslaha yönelik olmasını sağlayacağı kanısındayız. Bu türlü sistemler hayvancılığı gelişmiş tüm ülkelerde uygulanmış ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Örnek bir model teşkil etmesi bakımından Japonyada halen uygulanan süt siğirciliği ıslah ve geliştirme programının oluşum ve işleyiş biçimini sizlere sunmayı yararlı görmekteyiz.

2—YETİŞTİRME DERNEKLERİNİN AMACI VE ÖRNEK BİR MODEL:

Siğir yetiştirme derneklerinin amacı; siğirciliğin geliştirilmesi, uygun etkili üretim seviyelerine sahip damızlık materyal oluşturmak ve bunların yaygın bir biçimde kullanımını sağlamaktır.

Yetiştirme dernekleri birkaç ilden oluşan bir bölgede kurulabildiği gibi daha geniş olarak bir kaç bölgeyi hatta tüm yurt sathını içine alabilir. Ancak kurulacak olan bu derneğin başlıca şu projeleri yürütmesi gerekmektedir.

- a— Sertifikalı boğa elde etmek için döl kontrol programı,
- b— Dondurulmuş sperma üretim programı,
- c— Süt siğirciliğini geliştirme programı,
- d— Sığırların kan tiplendirilmesi programı,
- e— Lüzumlu görülecek diğer çalışmaların yapılmasıdır.

Belirtilen bu programlar Japonyada yarı resmi bir kuruluş niteliğinde olan şirket çalışmaları şeklinde sürdürülmektedirler. Siğir yetiştirme derneklerinin belirtilen programlarının Japonyadaki detaylı uygulaması aşağıda sunulmuştur.

- a— Sertifikalı boğa elde etmek amacıyla döl kontrol programı;

Bu programın ana özellikleri,

1— Ülke düzeyinde seçilmiş üstün özellikleri baba ve analarda planlı çiftleştirme yapmak. Bunun neticesinden elde edilen erkeklerde döl kontrolü çalışmaları

ile yüksek verim kabiliyetine sahip damızlık genç boğalar elde etmek.

2— Bu maksatla planlı çiftleştirmeden elde edilen bu genç boğaların her birinden 600 ünitelik sperma elde edilerek bunlar yetiştiricilere dağıtılır, mevcut her genç boğa adayının en az 20 kızı test edilir.

3— Bu genç boğaların kızlarının verim, tip v.s. gibi özelliklerinin belirlenmesi için ülke düzeyinde 22 test istasyonunda kayıt ve testleri yapılır.

4— Döl kontrolü neticesinde genetik olarak üstün olduğu kanıtlanan boğalar seçilir.

5— Seçilen bu sertifikalı boğaların spermalarının ülke çapında yaygın bir şekilde kullanılması sağlanır.

6— Seçilen bu sertifikalı boğaların spermalarının ülke çapında yaygın bir şekilde kullanılması sağlanır.

Süt sığırları için sertifikalı boğa elde etmede döl kontrol program şeması şekil 1'de gösterilmiştir.

Genç boğa adaylarının üretilmesi için birbirleri ile çiftleştirilen erkeklerde aranılan özellikler şunlardır.

ERKEKLERDE: Genç boğa adaylarının üretimi için babaları olarak seçilecek erkeklerin elde bulunan ana-kız verim indekslerine göre belirli şartları sağlaması istenir,

DİŞİLERDE: Süt üretimi ve tip puanına göre belirli kriteri sağlayan 700 inek arasından 360'ı döl kontrolü yapılacak genç boğaları üretmek üzere ana olarak seçilirler.

Böylece 7-8 yıl sürecek bir sistematik seçme işlemleri başlatılır. Bu işlemler şekil 1'in incelenmesinde anlaşılacağı gibi;

Birinci Yıl: Yukarıda belirtilen nitelik ve şartları sağlayan 36 erkek ve 360 dişi hayvan seçilerek planlı bir şekilde çiftleştirilir. Bunlardan elde edilecek olan erkek hayvanlar progeny performans (yavru verim) testine tabi tutulabilmeleri için büyütülürler.

İkinci Yıl: Birinci yıl elde edilen erkek buzağılar içerisinden 36 tanesi genç boğa adayı olarak seçilir.

Üçüncü Yıl: Bu 36 baş genç boğa adayı, verim testi-ne tabi tutulacak kendi dişi dölleri oluşturmak için için seçilen 520 baş dişi hayvanla çiftleştirilir.

Dördüncü Yıl: Üçüncü yılda çiftleştirilen hayvanlardan elde edilen dişi döllerin 1104 başı kontrol altına alınarak yetiştirilmeye başlanır.

Beşinci Yıl: Kontrol altındaki bu dişi döllerden 989 başı uygun erkeklerde çiftleştirilerek yetiştirme iş-

lemlerine devam edilir.

Altıncı Yıl: Bu 989 baş dişi hayvandan en az 690 başında verim kontrolü işlemlerine geçilir. Bu kontrol testlerinde ortalama süt verimi, yağ yüzdesi, v.s.gibi arzu edilen özellikler bakımından her hayvan için bu değerler toplanır.

Yedinci Yıl: Böylece yedinci yılda boğa adaylarından en iyilerinin seçilmesi işlemine geçilir. Bunun içinde bir önceki yıl dişi döllerin test istasyonlarında verdiği sonuçlar alınarak çağdaş karşılaştırma yöntemleri ile analiz edilir. Bu suretle her boğanın toplam genetik hünerini gösteren seçim indeksi belirlenir. Hazırlanan bu indekse göre boğa adaylarından en üst 12 sırayı alan boğalar setifikalı olarak kullanılırlar.

Bu arada başlangıçta yani programın 3.yılından itibaren 36 boğa adayının tümünde spermalar alınarak dondurulmuş ve depolanmıştır. Döl kontrolü sonucunda genetik üstünlüğü ispatlanan 12 baş boğanın depolanmış olan spermalarının dağıtımı yapılarak bütün sürülerde kullanılması işlemlerine geçilir. Üstünlüğü kanıtlanmayan geri kalan 24 baş boğanın depolanmış olan spermaları ise imha edilir.

Japonyada uygulanan böyle bir program ile 22 bölgede 36 genç boğa adayının toplam 660-690 kadar dişi dölü teste tabi tutulmaktadır.

1974 den beri Japonyada yürürlükte olan bu programla her yıl 22 bölge biriminin iştiraki ile bu bölgelerde bulunan sürülerin her birinden her genç boğa adayı için bir dişi hayvan seçilerek yukarıdaki işlemlere tabi tutulmaktadır. Bu şekilde uygulanan programla 1977 denberi 50 baş sertifikalı üstün boğa seçilmiştir.

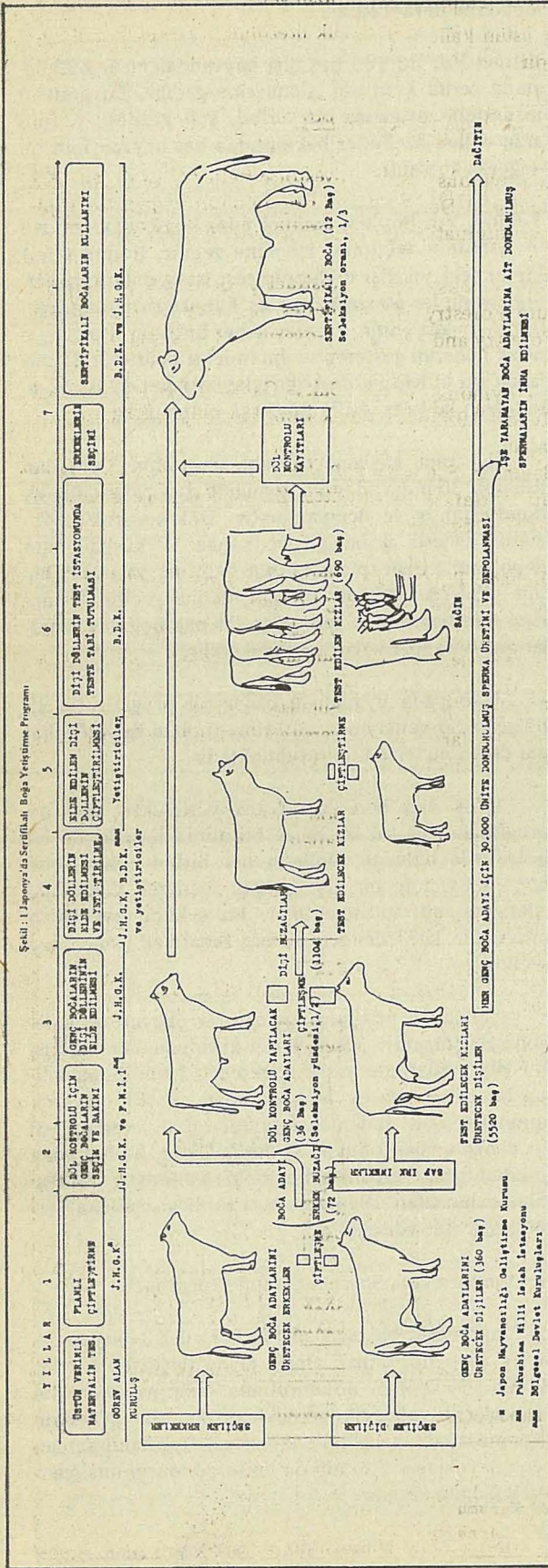
Açıklanan programa benzer bir çalışma yine Japonyada tamamen resmi devlet kuruluşu olan millî ıslah istasyonlarında yürütülmektedir. 1969 da başlatılan bu çalışmada ise 24 boğa adayı ve 400 dişi toplanmıştır. Elde edilen dişi yavrularda döl verim testi iki deneme istasyonunda sürdürülmüştür. 24 baş aday içinden 8 baş sertifikalı boğa elde edilmiştir. Bu teşkilat çalışmaları 1974 den beri 50 baş sertifikalı üstün boğa elde edilmiştir.

b—Dondurulmuş Sperma Üretim Programı:

Japonyada yaklaşık olarak her yıl 1.3 milyon düve ve inek döl almak amacı ile çiftleştirilmektedir. Bunun % 99'u dondurulmuş spermalarla suni tohumlama yapılarak gerçekleştirilir. Her gebeliğin sağlanmasında genellikle iki servis uygulandıktan her yıl yaklaşık 2.6 milyon ünite dondurulmuş sperma kullanılmaktadır.

Daha önce bahsettiğimiz yarı resmi olan Japon

Şekil 1: Japonya'da Sığırlık Boğa Yetiştirme Programı

hayvancılığını geliştirme kurumu 1982 de 1.3 milyon ünite 0.5 ml.lik plastik kaptaki sperma pazarlamıştır. Bunlardan % 84'ü süt sığırı (hemen hepsi Holstein) ve geri kalan ise Japon yerli kara sığırı (et sığırı) olup süt sığırlarında kullanılan spermaların % 62 si döl kontrolü için seçilmiş sertifikalı boğaların spermalarıdır.

Suni tohumlama işlemleri Japonya düzeyinde 6 farklı bölgede tesis edilmiş suni tohumlama merkezlerinden idare edilmektedir.

c-Süt Sığırcılığını Geliştirme Programı;

Bu programın başlıca amacı, damızlık materyalin verim kayıtlarının derlenmesi ve analizi olup böylece çeşitli bilimsel ıslah faaliyetlerine temel olacak verileri sağlamaktır. 1974 de tesis edilen bu program ile kurulan Japonya'daki süt sığırcılığı kayıt sistemi şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2'de verilen bu kayıt sistemi ile 43 bölgede kurulan 251 sürü kayıt derneği aracılığı ile 16.505 sürüde 384.081 baş ineğin (bölgedeki mevcut sığırların % 29 udur.) kayıt işlemleri gerçekleştirilmektedir.

d-Sığırların Kan Tiplendirilmesi Programı:

Başlıca 9 genetik sisteme ait uluslar arası düzeyde standardize edilmiş 48 antisera kullanılan hemolitik testler ve Transferin (Tf), Karbonik Anhidraz (Ca) Amilaz (Am-1)'da genetik polimorfizm; nişasta jel elektroforezi ile rutin olarak Albumin (Alb), Hemoglobin (Hb), Postalbumin (Pa), Posttransferrin (Pt-1) ve Seluloz Plazmin (Cp) tipleri test edilerek tesbiti yapılmaktadır.

Sığırlarda kan tiplendirilmesi şu amaçlara yöneliktir;

- 1-Ebeveynlik testleri,
- 2-Kan grubu sertifikaları tanzimi,
- 3-Free Martin'in tesbiti,
- 4-Diğer bazı amaçlar içindir.

Japonya'da 1982 yılında % 64 ü Holstein kalını et sığırı olmak üzere 3689 vakanın kan tiplendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

e-Araştırma ve Etüd Programı:
Şimdiye kadar adı geçen ünitelerin çalışmalarında karşılaştıkları güçlükler ve geleceği belirlemede esas olacak verilerin tesbiti amacıyla araştırma ve etüd dairesinin koordinatörlük ve uygulamacılığı ile çeşitli araştırmalar yürütülmektedir.

3-ÜLKEMİZDE UYGULAMA OLANAKLARI VE SONUÇ:

Kısaca sunmaya çalıştığımız Japon hayvancılığı geliştirme kurumunun kuruluşu ve işleyiş biçiminin ülkemizde aynen tatbikat sahası bulamayacağı kesindir. Ancak ülkemiz şartlarına uygun hayvancılığımızın gerek duyduğu amaçlara yönelik yaptırım gücü olan bir otorite sisteme sahip bulunmadığımızda açık bir gerçektir.

Ülkemizde damızlıkçı nüve süt sığırı işletmesi niteliklerine sahip üreticiler ve devlet tarım işletmelerinde bulunan damızlık süt sığırlarını kapsayan bir şekilde başlatılacak bölgesel organza programlar hazırlanmalıdır. Bu programların ileri yıllarda diğer bölgelerde ve yurt çapında yaygınlaştırılarak uygulamaların yapılması mümkündür. Yetiştiricilerin bu programlara iştirakinin teşviki için programa katılanların ürettikleri saf damızlıkların pazarlanmasındaki fiyatlara ilave olarak yüksek bir prim uygulaması yoluna gidilebilir.

Böyle bir sistemin kurulması ile iç kaynaklarımızdan yüksek verimli kültür ırkı damızlık materyal geliştirilecektir. Bu sayede yurt dışından devamlı olarak damızlık materyali ithali ilerde tamamen önlenmiş olacaktır. Üstelik kültür ırkı damızlıkların yurt dışından ilanihaye temini yoluna gidilemeyeceği açık bir gerçektir.

Sonuç olarak makalenin sunulmasındaki amaç hayvancılığı gelişmiş bütün ülkelerde uygulanan bu tip bir sistemin, ülkemizde de uygulanabilecek bir şe-

kilde işlenip sığırçılığımızın geliştirilmesi ve bir an önce üstün kaliteli damızlık üretiminin gerçekleştirilmesidir.

4-LİTERATÜR LİSTESİ

Anonymous, 1982, Livestock Industry in Japan. Agricultural Development Coporetaion Department Japan İnternational Cooperation Agency Japan.

Anonymous, 1983 . Abstract of Statistics on Agriculture Forestry and Fisheries. Ministry of Agricultura Forestry and Fisheries Government of Japan.

Anonymous, 1983. Dairy Cattle Breeding. Annual Report 1983. Livestock İmprovement Association of Japan.

Bayındır, Ş.O., Yazgan, .1981 .Et Sığırçılığı Ders Notları . Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zooteknik Bölümü. Erzurum.

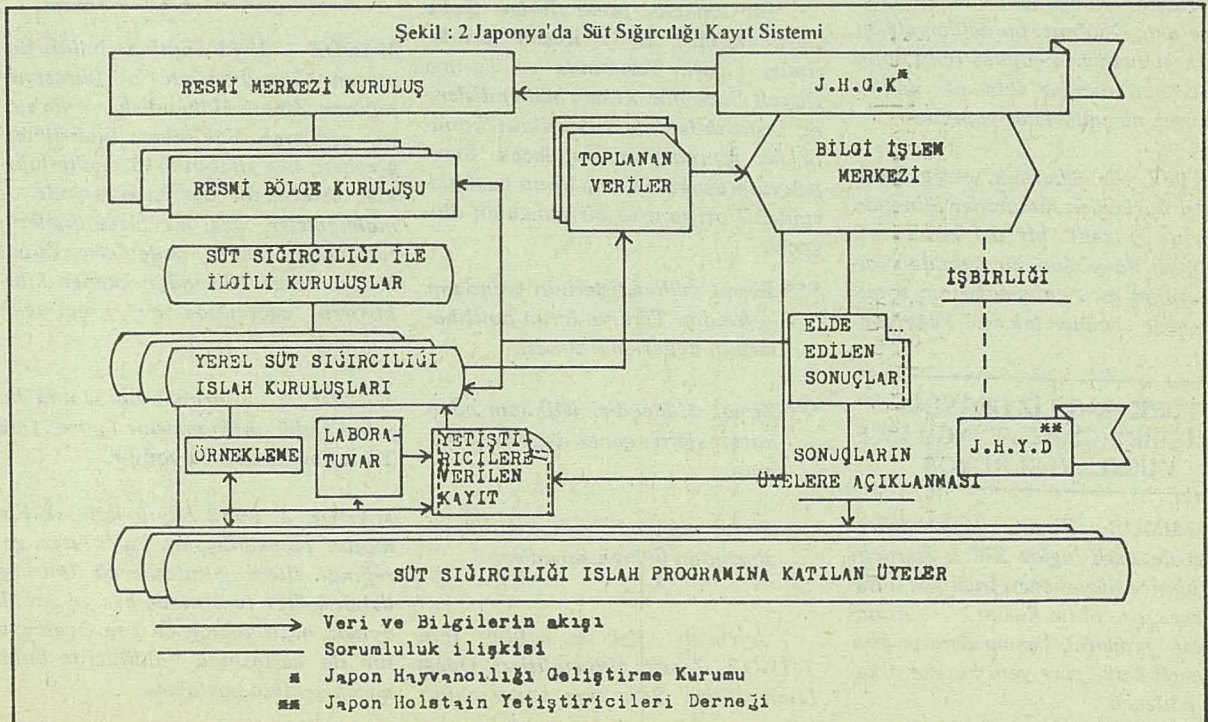
Michael, T., 1966. Genetic and Animal Breeding. Oliver and Boyd. Edinburg London.

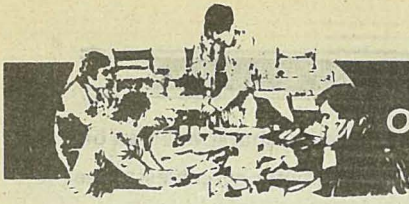
Schmidt, G.H.,L.D.V.Vleck., 1974 .Principles of Dairy Science.W.H.Freeman and Company .San Francisco.

Sevgican, F., 1981 .Süt Hayvanlarının Beslenmesi. Ders Notları .Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Teksir No: 10 .İzmir.

Yutaka, Y., 1982, Food and Agricultural in Japan. Foreign Press Center. Japan.

Şekil : 2 Japonya'da Süt Sığırçılığı Kayıt Sistemi

ODA HABERLERİ ODA HABERLERİ ODA HABER

16 EKİM DÜNYA GIDA GÜNÜ

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) tarafından 1981 yılından beri her yıl belirli bir konuya ayrılan gıda günü bu yıl "Balıkçılık" günü olarak kutlanacak. 16 Ekim günü kutlanacak gün için yoğun bir katılım bekleniyor.

Dünya besin varlığına büyük katkısı olan özellikle küçük balıkçılar tüketimin % 35'ini karşılar. Düzenlenecek konferanslar, araştırmalar ve projeler bu kaynağın daha verimli kullanılması için önemli ipuçları verecek. Açlık, yetersiz beslenme ve gıda sorununun büyük boyutlara vardığı günümüzde insanın bu en önemli sorunu bir kez daha gündeme gelecektir.

"GIDA SANAYİ VE SORUNLARI" KONULU DİZİ SEMİNERLER

TMMOB Ziraat Mühendisleri ve Kimya Mühendisleri Odalarının işbirliği ile düzenlenen, gıda sanayimizin sorunlarının çözümüne yönelik seminer çalışmaları sürüyor. Tarım ve gıda sektörünün ülkemiz için önemini göz önüne alan Oda'mız, bu dalda çalışan teknik elemanların çağdaş teknolojik bilgilerle donanımı için de yoğun araştırma ve çalışmalar yapıyor.

1987 yılı baharında gerçekleştirilmesi düşünülen seminerler için gıda sanayine yönelik bir ön anket-soru çalışması da yoğun bir şekilde sürüyor. Anket-soru çalışmalarının sonucuna göre seminer takvimi hazırlanacak.

TÜRK-İNGİLİZ DERNEĞİ İLE İŞBİRLİĞİMİZ VE İNGİLİZCE KURSLARI SÜRÜYOR

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası ile Türk İngiliz Kültür Derneği işbirliğince düzenlenen İngilizce kursları sürüyor. Ekim-Kasım dönemi için yapılacak başvurulara ve gösterilecek ilgiye göre yeni kurslar organize edilecek.

TMMOB BÜYÜK DANIŞMA KURULU

Büyük Danışma Kurulu, İstanbul, İzmir, Bursa ve Ankara'da daha önce yapılan bölgesel danışma kurulları toplantılarında yapılan çalışma ve önerileri değerlendirildi. Çalışma program taslağının da tartışıldığı toplantı 4-5 Ekim günlerinde yapıldı.

BİLGİSAYAR KURSU

ZMO İzmir Şube Başkanlığınca bilgisayar kursları düzenlendi.

"TÜRK TARIMINDA VE TARIMA DAYALI SANAYİDE ZİRAAT MÜHENDİSLERİNE YÖNELİK İSTİHDAM POLİTİKASI" SEMPOZYUMU

Mesleğimizin en önemli sorunlarından biri durumuna gelen istihdam konusu güncelliğini sürdürüyor. Konunun, günümüz yoğun işsizlik ortamında sürekli vurgulanması gerekiyor. Bu bağlamda Odamız, konunun ayrıntılı bir biçimde ve tarım sorunlarından ayrı düşünülmeden üzerine gidilmesi düşüncesini taşıyor.

Bu amaçla, İzmir Bölge Şube Başkanlığınca 25-27 Kasım tarihlerinde, "Türk Tarımında ve Tarıma Dayalı Sanayide Ziraat Mühendislerine Yönelik İstihdam Politikası" konulu bir sempozyum yapılacak. Sempozyum aşağıdaki ana konu başlıklarında, 7 oturum ve bir panelden oluşacak.

*** Ziraat mühendislerinin istihdamı açısından Türkiye tarım politikalarının değerlendirilmesi.

*** Ziraat Mühendisi istihdam eden kuruluşların genel değerlendirilmesi.

*** Ziraat mühendislerinin istihdamı açısından beliren sorunlar.

Ayrıntılı bilgi ve katılım için TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Bölge Şube'sine başvurabilir.

1987 YILI BİLİRKİŞİ BELİRLEME ÇALIŞMALARI SÜRDÜRÜLÜYOR

2942 Sayılı Kamulaştırma Yasası ile Odamıza verilen yetki düzeyinde 1987 yılı için kamulaştırma davalarına ilişkin bilirkişilerin tesbiti çalışmaları sürdürülmektedir.

Bilirkişilik için yasa gereği 5 ila 15 kişi Odamız üyeleri arasından 1987 yılında görev yapmak üzere her ilde seçilecektir. İller düzeyinde Odamız temsilcilerinin yürüttüğü çalışmalar, Merkez Yönetim Kurulumuzda toplanarak son şekil verilecektir.

Odamız Bilirkişilek Yönetmeliği gereği, bilirkişiliğe başvurmak isteyen üyelerimizin aidat borcunun olmaması ve bilirkişilik yönetmeliğinin diğer hükümlerini yerine getirmeyi kabul etmeleri gerekmektedir.

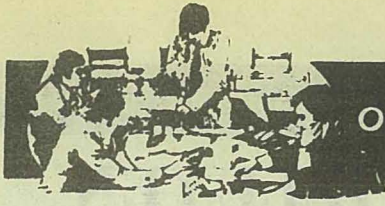
Söz konusu bilirkişilik yönetmeliği aşağıdadır.

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BİLİRKİŞİ YÖNETMELİĞİ

MADDE 1 2942 Sayılı İstiklak Kanununun 15.maddesinin "a" fıkrası gereğince Ziraat Mühendisleri Oda'sınca seçilerek Valiliklere bildirilmesi gereken, her yıl için 5-15 kişilik bilirkişi listelerinin düzenlenmesinde ve mahkemeler, özel ve tüzel kişilerin tarafından çeşitli nedenlerle Ziraat Mühendisleri Odasından istenen bilirkişilerin seçiminde bu yönetmelik hükümleri uygulanır.

MADDE 2 : Bilirkişilerin seçimi bu yönetmelik hükümlerine göre Oda Yönetim kurulunca yapılır.

MADDE 3: 2942 Sayılı İstiklak Kanununun 12.maddesinin "a" fıkrası gereğince illere gönderilecek bilirkişi listeleri, Oda tarafından her yıl Aralık ayında hazırlanarak en geç Ocak ayının ilk haftasında Valiliklerde bulunacak şekilde postalanır.

ODA HABERLERİ ODA HABERLERİ ODA HABER

MADDE 4: Oda Yönetim Kurulu Özel ve Tüzel kişilerin isteyeceği belirli nitelik ve sayıdaki bilirkişileri istenen süre içerisinde seçerek ilgili kuruluşa bildirir .

MADDE 5: Bilirkişi listelerinin düzenlenmesinde Oda Yönetim Kurulu aşağıdaki kriterleri esas olarak alır.

- a- Oda 'ya üye olmak,
- b- Ziraat Yüksek Mühendisi ve Ziraat Mühendisi olarak meslekte en az üç yılını doldurmuş olmak, (Özel sektörde geçen süre ile askerlikte geçen süre dahil)
- c) Oda Onur Kurulu tarafından herhangi bir ceza almamış olmak
- d) Oda aidat borcu bulunmamak (listelerin düzenlenmesi sırasında o yılın Eylül ayı başına kadar aidat borçlarını ödemiş bulunmak)

Aidat borcunun saptanmasında aidat ödemelerinin Oda saymanlığına intikaline esas alınır.

MADDE 6 İllerde il temsilcilikleri, şubelerde şube Yönetim Kurulları Oda üyeleri arasından belirledikleri bilirkişi adaylarını liste halinde Oda Yönetim Kuruluna önerirler. Önerilen listeler Oda Yönetim Kurulu tarafından değerlendirilir ve kesin şekli verilir.

Oda Yönetim Kurulu bilirkişilerin seçiminde üyelerin ihtisas konularına, çalıştıkları kuruluşlar arasında dengeli dağılıma ve daha önce bilirkişilik yapanların bu yönetmelik hükümlerinin gerektiği yükümlülükleri yerine getirip getirmediğine dikkat eder.

MADDE 7: Her il'e ait bilirkişi listesinin düzenlenmesinde o il'in il merkezi ve ilçelerinde tarımın çeşitli kollarında hizmet görenlerin bulunması, ve olanakların elverişli ölçüde farklı uzmanlık kollarından Ziraat Yüksek Mühendisleri ve Ziraat Mühendislerine yer verilmesi öngörülür.

MADDE 8 : Odalar birliği hakkındaki 6235 sayılı kanunun 32.maddesinin (h) fıkrası ve Oda Yönetmeliğinin 38. maddesinin (g) fıkrası gereğince Bilirkişilikten alınan ücretten % 10 Oda payını o yıl içinde ödemeyenler listeden çıkarılır ve gelecek yıllar bir daha bilirkişi listesine alınmazlar.

MADDE 9: Bu Yönetmeliğin 10. maddesindeki zorunluluğun yerine getirilip getirilmediğini izlemek amacıyla, Bilirkişi seçilen Ziraat Yüksek Mühendisleri ve Ziraat Mühendisleri her dört ayda bir düzenleyecekleri bir liste ile kaç dosyaya baktıklarını ve % 10 paylarını gönderip göndermediklerini, Oda'ya bildirmekle yükümlüdürler.

MADDE 10 Her yılın ilk dört ayı için Mayıs ayı sonuna, ikinci dört ayı için Eylül ayı sonuna ve üçüncü dört ayı içinde Ocak ayı sonuna kadar 9. maddedeki listeleri göndermeyenler ve bu listelere uygun olarak % 10 Oda payını ödemeyenler hakkında 8. madde hükmü uygulanır. Ayrıca bunların borçları icra yolu ile defaten tahsil olunur ve o yılki bilirkişi listelerinden isimleri çıkarılarak, yerlerine

yenilerine seçilir ve durum ilgili yerlere bildirilir.

MADDE 11: Bir il ve bağlı ilçelerinde beşten az Oda üyesi Ziraat Mühendisi veya Ziraat Yüksek Mühendisi bulunması halinde, bunların bilirkişi seçilmeleri için meslekte 3 yıl çalışmış olmak kaydı aranmaz.

MADDE 12: Gerekli nitelikleri taşımakla beraber bilirkişi olmak isteyenlerin Oda Yönetim Kuruluna başvurumaları halinde dilekeleri yerine getirilir.

MADDE 13: Bu Yönetmelik, Ziraat Mühendisleri Odası 30.Genel Kurulunca onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

MADDE 14: Bu Yönetmeliği TMMOB Ziraat Yüksek Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu uygular.

**ODA AIDATLARINI DÜZENLİ
OLARAK ÖDEYEREK ODANIZA
GÜÇ VERİN!**

**ODA ÇALIŞMALARINA
ELEŞTİRİ ve ÖNERİLERİMİZLE
KATILALIM**

TAV «24 OCAK VE ONU İZLEYEN

KARARLARIN TARIM KESİMİNDE YAPTIĞI YIKIM ÇOK CİDDİ BOYUTLARDA OLDU »

Odamız genel merkezinde 17 Temmuz'da düzenlenen basın toplantısı yoğun bir ilgi gördü. Toplantıda Başkanımız Şerafettin Tav, 24 Ocak kararları ile birlikte uygulamaya konulan ekonomik politikanın tarım kesimine etkisi ve tarımsal yapı değişikliğine yönelik olarak alınan son kararlara ilişkin Oda görüşünü dile getirdi.

Tav'ın konuşmasının geniş bir özeti vermeyi uygun bulduk.

" Nüfusun yaklaşık % 50'si kırsal alanda yaşamakta, çalışan nüfusun % 59'u tarım kesiminde istihdam edilmekte, ihracatın yarıya yakını işlenmemiş tarım ürünleri, işlenmiş tarım ürünleri ve tarıma dayalı sanayi ürünleri oluşturmakta, resmi makamlara göre Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın % 20'ye yakın kısmı tarım sektöründen elde edilmekte olup, herşeye rağmen tarım halen ülke ekonomisinin dinamosu konumunu korumaktadır.

Ülkenin sanayileşmesi büyük ölçüde tarımın gelişmesine, sağlıklı bir yapıya kavuşmasına bağlı olup, geri üretim ilişkilerinin çözülmesi, toprak dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesi, birim alandan elde edilen üretim miktarının yani verimin yükseltilmesi bu süreci hızlandıracaktır.

Nitekim, bu durumu çok iyi gözleyen uluslararası para kuruluşları ül-

kemize ilişkin kararların alınmasında, özellikle tarım alanındaki yatırımları şart koşmakta, ülkenin uluslararası tekellerin ciril attığı bir alan olması ve kapitalist üretim biçiminin kökleşip yaygınlaşması için tarım sektöründe yapısal değişiklikler öngörmektedirler.

1-Tarımsal üretim giderek gerilemektedir. Nitekim, bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında 1985 yılındaki üretim düşüşü; pamukta % 13.7, şekerpancarında % 10, Buğdayda % 1.2, tütünde % 5.1 turunçgillerde % 21 ve geleneksel ihracat ürünümüz fındıkta % 40 olmuştur.

Hayvansal ürünler açısından durum daha da olumsuzdur. 1980-85 yılları karşılaştırıldığında ülkemiz süt üretiminde % 28 oranında bir gerileme görülmektedir. Yine bu dönemde toplam canlı hayvan sayısındaki düşüş ise % 25 dolayındadır.

2- Tarımsal üretim miktarını büyük ölçüde etkileyen girdi kullanımı en aza inmektedir. Sübvansiyonun giderek kaldırılması ve girdi fiyatlarındaki aşırı artışlar sonucunda daha az gübre, ilaç ve tohumluk kullanılmak zorunda kalan küçük çiftçi, tarımsal ürün fiyatlarının da düşük tutulması ile hızlı bir yoksullaşma sürecine girmiştir."

Tarımda gerekli üretim planlamasının gündemden uzaklaştırılması, buna karşılık karantina kontrolleri ve ön adaptasyon denemeleri yapılmad-

an büyük miktarlara varan döviz karşılığında serbestçe dışarıdan getirilen tohumluklar, değişik çevre koşulları ve taşıdığı hastalıklar nedeniyle üreticilerin zarara uğramasına yol açmaktadır."

İşlenmemiş tarım ürünleri ihracatının toplum ihracatımız içindeki payı 1979'da % 59.4'den 1985 yılında % 21.6'ya düşmüştür.

Bu durum da, ihracatımızda sanayi ürünleri payının görece olarak yükselmiş olması, salt ülke sanayinin gelişminden değil tarımsal üretimdeki düşüştür kaynaklandığını göstermektedir."

"Öte yandan iç piyasada fiyat yükselmesini önlemek gerekçesiyle yapılan tarımsal ürün dışalımını üreticiyi haksız bir rekabetle karşı karşıya bıraktığı gibi, geçmiş yıllarda gıda bakımından kendi kendine yeterli ülkelerden biri olmakla ögünen Türkiye, son yıllarda binlerce dolar ödeyerek tarım ürünü ithal eder hale gelmiştir.

Bu kısa açıklamalardan da görüldüğü gibi 24 Ocak ve onu izleyen kararların ülkemiz tarım kesiminde yaptığı yıkım çok ciddi boyutlarda olmuştur. Serbest piyasa ekonomisi adı altında yapılan uygulamalarla tarihinin en bunalımlı dönemine giren ülkemiz tarım kesiminde hakim unsur olan küçük aile işletmeciliği tasfiye olmakta, işletmelerini büyük üreticilere terk edip kırsal kesimden koparak işsizler ordusuna katılmaktadır."

1177 SAYILI TÜTÜN VE TÜTÜN TEKELİNİN KALDIRILMASI:

Tütün , ulusal ekonomimizde ve ihracatımızda önemli bir yer tutmakta, 400.000 ekici ailenin ve 2 milyonu aşkın nüfusun başlıca geçim kaynağını teşkil etmektedir.

Ülkemizde üretilmekte olan "Şark Tipi" tütün tarımı, başka ürünlerin ekonomik olarak yetiştirilemeyeceği kıraç ve yaka arazilerde yapılmakta, temel girdisi tütün olan sigara sanayi yerli hammaddeye dayanması açısından ulusal sanayi niteliği taşımaktadır.

Emek yoğun bir teknolojiye sahip olan ve geleneklere bağlı olarak sürdürülen tütün tarımı ve sigara sanayi ulusal ve uluslararası platformlarda önemli bir ticaret ve tüketim malı olarak sömürü mekanizmasının çok boyutlu işlediği bir alan olarak nitelendirilebilir.

"Yabancı tip sigara harmanlarında kullanılan şark tipi tütün oranı % 15-20 dolaylarındadır. Ülkemizde yabancı sigara üretilmesi halinde bugün Türkiye'de ekimi yapılan ve başka ürün için verimsiz kıraç arazinin % 80'i devre dışı bırakılmış olacaktır.

Diğer taraftan Amerikan tipi tütünlerin ekimi, dikimi, toplanması ve kurutulması makina ile yapılmakta, yeni bir teknoloji ve önemli miktarda enerji tüketimi gerektirmektedir.

Bu şekilde ortaya çıkan yüksek maliyetin yanısıra A.B.D. ve Avrupa ülkelerinde bir süredir sürdürülen yoğun kampanyalar nedeniyle azalan sigara tüketimi gözönüne alındığında, 50 milyonluk ve üstelik sigara tüketim alışkanlığı hayli yüksek bir ülke yabancı tütün tröstleri için çok çekici bir pazar olmaktadır.

Olayın ilk adımı zaten yabancı sigaraların ithal izniyle atılmış ve Türk tüketicisinde damak alışkanlığı yaratılmıştır.

İlgi çekici diğer bir nokta da, tütün tekelinin kaldırılarak sigara sanayinin özel teşebbüse devri konusunda

yoğun çalışmalar yapılırken, meydana gelecek rekabet ortamına ulusal tekeli hazırlamak için hiç bir çaba gösterilmemiş olmasıdır. 50 milyon nüfuslu bir pazar ve elikolu bağlı bir tekel uluslararası sigara tröstlerine teslim edilecektir."

"GÜBRE İTHALATI, DAĞITIMI VE FİYATLARININ SERBEST BIRAKILMASI:

"Gübre, tarımda birim alandan elde edilen üretim miktarını yani verimi etkileyen ana girdilerin başında gelmektedir. Yapılan araştırmalara göre ülkemiz topraklarının % 75'i azot ve fosfor bakımından fakir durumdadırlar. Ayrıca tarımsal üretim faaliyeti sonunda topraktan alınan bitki besin maddelerinin gübreleme yoluyla tekrar toprağa verilmesi üretimin sürekliliği bakımından zorunludur.

1970'li yıllarda devletçe uygulanan tarımsal destekleme politikaları çerçevesinde gübrede yapılan sübvansiyonlar sonucunda gübre kullanımı hızla bir artış göstermiş: 1972 yılında etkili madde olarak 647.577 ton iken 1979 yılında 1.476.593 ton'a ulaşmıştır. Bu verilere göre; Türkiye kimyasal gübre tüketim ortalaması saf besin maddesi olarak 52.5 kn/ha iken, dünya ortalaması 77.2 kn/ha. Yunanistan'ın 149 kn/ha, İtalyanın 189/ ha olarak gerçekleşmiştir.

1970'li yıllarda sağlanan bu hızlı artışa rağmen 1980'li yıllara gelindiğinde, ülkemiz kimyasal gübre tüketiminde ulaşılan düzeyin dünya ortalamasının gerisinde kaldığı görülmektedir.

Türkiye'de 24 Ocak kararlarıyla uygulamaya konulan serbest piyasa ekonomisi kuralları çerçevesinde tarıma yönelik devlet desteğinin giderek kaldırılması ve gübrede uygulanan sübvansiyonun azaltılmasının yanısıra gübre fiyatlarına yapılan aşırı zamlar 1980'li yıllarda ülkemiz kimyasal gübre tüketimini olumsuz olarak etkilemiştir. Yine bu dönemde, uygulanan politika uyarınca tarımsal ürün fiyatlarının düşük tutulması ile çiftçi gelirlerindeki artış gübre fiyatlarındaki artışın çok gerisinde kalmış ve

çiftçi, getirisiyle karşılayamayacağı bu önemli girdinin kullanımını azaltmak zorunda kalmıştır."

"24 Ocak kararlarıyla birlikte hızla artan fiyatlar gübre tüketimini olumsuz olarak etkilemiş ve 1979 yılında 7.666.000 ton olan toplam ticari gübre tüketimi, daha sonraki yıllarda düşerek 1985 yılı da 7.251.000 ton düzeyinde almıştır."

"Devlet desteğinin azaltılması ile birlikte gübre fiyatlarının aşırı yükselmesi ülke tarımını olumsuz etkileyerek, beklenen verim artışının sağlanamamasına ve dolayısıyla çiftçinin her geçen yıl daha da yoksullaşmasına yol açmıştır."

"Gübre fiyatlarının serbest bırakılarak doğacak rekabet ortamında üreticinin daha ucuz gübre temin edeceği görüşü tamamen geçersizdir. Zira, ülkemizde mevcut gübre fabrikalarının konumları, üretim kapasiteleri, teknolojileri ve ürettikleri gübrerin niteliği gözönüne alındığında serbest rekabet koşullarının gerçekleşemeyeceği, aksine pazarın birkaç büyük gübre üreticisi firma tarafından coğrafi bölge olan itibarıyla paylaşılacağı açıktır."

"Gübre ithalat ve pazarlamasının serbest bırakılması ile varolan dağıtım ve pazarlama sistemi uygulamada ortadan kalkacak, tarımsal üretimde hayati önem taşıyan bu girdinin zamanında ve istenilen miktarlarda üretim alanlarına ulaşımı aksayarak, bölgelere göre fiyat oluşumu ve karborosa ortaya çıkacaktır."

"Gübre sektöründe getirilen yapısal değişiklik Türkiye gübre sanayinin gelişmesi bakımından da olumlu görülmemektedir.

Halen ülkemizde 10 adet gübre üreticisi kuruluş bulunmaktadır. Bunların 4'ü kamuya, 3'ü özel sektöre ve 3'ü ve Kamu-özel sektör ortaklığına aittir. Kamu kesimi 10.5 milyon ton olan gübre üretim kapasitemizin % 40'ında sahiptir."

"Gübre sanayimiz çeşitli yönleriyle dışa bağımlı durumdadır. Mev-

cut gübre fabrikalarının, gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında geri bir teknolojiye sahip olmaları ve üretim kapasitelerinin çok altında çalışmalarını yüksek maliyete neden olmaktadır. Öte yandan dünya gübre arzının toplam talebin üzerinde olması dünya fiyatlarının düşük düzeyde oluşmasına yol açmaktadır."

"Gübre fiyatlarının sözde serbest piyasa koşullarında çiftçinin lehine oluşacağı sayı ile ortaya atılan, aslında Dünya Bankasının dayatması ile gündeme getirilen böylesi bir uygulamayı ülke tarımının kaderini yalancı tekelilerin eline terketmek için hazırlanan sistemin bir parçası olarak değerlendiriyoruz.

Türkiye tarımının karşı karşıya bulunduğu diğer temel bir sorun da, kırsal kesimde toprak ve gelir dağılımlarındaki dengesizliği giderecek, toprak-insan ilişkilerini düzenleyecek üretici köylünün ekonomik ve sosyal gelişmesini sağlayacak "Toprak Reformu" konusudur.

"Bilindiği üzere 1945 yılında yürürlüğe giren 4753 sayılı çiftçiyi topraklandırma yasası, tasarı aşamasında olumlu nitelikler taşımasına karşın, yasama aşamasında toprak ağalarının T.B.M.M.'inde yaptığı engellemeler sonucunda yozlaşmış, sahibine bırakılacak toprak miktarının üst sınırı çok yükseltilerek amacından saptırılmıştır."

"22 Kasım 1984 tarih ve 3083 sayılı "Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu" içeriği bakımından kırsal alanda yaşayanlara ve sorunlarına ekonomik, sosyal ve siyasal bakımdan hiçbir çözüm getirmeyen, sadece isminde reform olan, aslında bir geri dönüş yasasıdır."

"Bu yasa yönetimin keyfi uygulamalarına açık, kamulaştırma yapmayı, kırsal kesimdeki ekonomik ve sosyal dengesizlikleri gidermeyi değil, aksine büyük toprak sahipleri

ni korumayı amaçlamaktadır.

3083 sayılı yasanın 3.maddesi gereğince çıkartılan ve 19 Haziran 1986 tarih ve 19136 sayılı R.G.'de yayınlanarak yürürlüğe giren, Şanlıurfa ilinin "Uygulama Bölgesi" ilan edilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı ile geriye dönüş fiilen başlamıştır."

"3083 sayılı yasanın ek Geçici maddesi gereğince arazileri daha önce kamulaştırılmış toprak sahiplerine yeni normlardan yararlanma olanağı sağlanmıştır.

Diğer taraftan 1757 sayılı yasa sadece aile reisine arazi bırakmayı hüküm altına almıştı. Halkubi şimdi getirilen uygulama ile aynı ailenin tapuda kayıtlı bütün fertlerine arazi bırakılması öngörülmektedir."

"Bu durumda 1757 sayılı TTR yasası uygulaması ile kamulaştırılarak hazine adına tescil edilen arazilerin yaklaşık % 70'i eşki sahiplerine iade edilecektir.

16 Haziran 1986 tarihindeki Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Bakanlar Kurulu Kararında diğer önemli ve ilginç bir konu da; topraksız köylüye yapılacak toprak dağıtımının 1992 yılına kadar durdurulmuş olmasına karşın daha önce kamulaştırılmış toprakların eski sahiplerine geri verilmesine hiçbir kısıtlama getirilmemiş olmasıdır.

Böylece toprakların 2000 dekara kadar olan miktarlarının eski sahiplerine geri verilmesi hemen gerçekleştirilecektir. Üstelik daha önce kuru tarım yapılan bu araziler GAP uygulaması ile sulanabilir hale getirileceğinden, topraklar çok daha değerlenmiş olarak sahibine iade edilmiş olacaktır.

"Sonuç olarak 3083 sayılı kanun ve buna bağlı Bakanlar Kurulu Kararı topraksız çiftçiye toprak dağıtmaya değil, daha önce kamulaştırılan arazilerin toprak sahiplerine geri verilmesi için çıkarılmıştır.

"GÜNEY DOĞU ANADOLU PROJESİ"

"GAP, Şanlı Urfa ve Mardin'in tamamını, Gaziantep, Adıyaman, Diyarbakır ve Siirt'in bazı bölümlerini içine alan 74.000 km.lik bir alanı kapsayan ve Türkiye'de bugüne kadar ortaya konulmuş gerek ülkesel gerekse yerel ölçekte birçok amacı olan bir projeler demetidir."

"GAP'ın en önemli yönü, bölge için geri kalmışlıktan kurtulmada bir çıkış noktası olabilecek ölçekte ve yoğun gelişme etkilere yaratabilecek bir yapıda olmasıdır."

"GAP tarımsal üretim artışını özellikle endüstriyel bithilerde sağlayacak, buna bağlı olarak bir yandan bölgedeki hizmetler gelişirken, diğer yandan tarıma dayalı sanayileşmeye başlayacaktır."

"Bu noktada gündeme, ülkenin kaderini değiştirebilecek böylesine büyük bir fırsatın hangi kurumsal ya-

pı içinde ele alınacağı, siyasi tercihin ne şekilde yapılacağı, kimler için ne tür yararlar, gözetilebileceği soruları gelmektedir."

GAP uygulamalarından beklenen sonuçların elde edilebilmesi, bu aralar demetinin tüm ekonomik-sosyal ve siyasal yönleriyle entegre olarak bir bölgesel kalkınma planı içinde ele alınması ile olanaklıdır."

"Proje bölgesindeki toprak ve diğer kaynakların kullanılmasındaki eşitsizlik yıllardır çözülemeyen teknik, sosyal ve ekonomik sorundur.

Ülkemiz nüfusunun % 8'inin yaşadığı bölgede öncelikle gerçekçi ve adil bir toprak reformuna gerek vardır. Sermaye yoğunlaşması amacıyla yabancı sermaye grupları ve yerli ortaklarının, tüm halkın vergileriyle gerçekleştirilecek projenin uygulanacağı bölgeyi sahiplenmeleri önlenmelidir.

Projelerden beklenen faydanın sağlanması için bölge halkının, yani toprağın gerçek sahiplerinin diğer sosyal ve kültürel sorunları da ele alınmalıdır. Sağlık hizmetlerinden eğitime, yaratılacak iş olanaklarının düzenlenmesinden sağlanacak yasal güvencelere kadar tüm sorunlar çoğunluğun çıkarları doğrultusunda çözüme kavuşturulmalıdır.

Sosyal sorunlar çözüme ulaşmadan proje alanında yapılacak her uygulama geçmiş dönemlerde yürütülen projelerin sakıncalarını taşıyacaktır."

GAP gibi tüm ulusumuzu umutlandıran bir olayda, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak, yaratılan kaynakların ülkemiz için ve çoğunluğun çıkarları doğrultusunda kullanılması amacıyla, öncelikle ayrı mali ve idari yapıya sahip entegre bölge kalkınma planı ve bunun çerçevesinde bölgesel bir tarımsal üretim planlaması yapılmasını gerekli görmekteyiz.

Unutulmamalıdır ki, bu tür projeye ve planların başarısı, sosyal yapının ve çoğunluğu oluşturan insanların gözardı edilmemesi ile olanaklıdır."

"Tarımsal üretimin büyük ölçüde doğa koşullarına bağlılığı ve bu nedenle üretim ve verimde kararsızlıkların belirsizliklerin görecebilir oluşu, tarımsal ürünlerin talep elastikiyetinin düşüklüğü ve üreticilerin etkin bir biçimde örgütlenememeleri gibi nedenler tüm dünya ülkelerinde bu sektöre destekleme politikaları uygulamalarını zorunlu kılmaktadır."

Ülkemizde ise, sulama yapılarak bir ölçüde doğaya bağımlılıktan kurtarılan alanların, toplam tarım alanlarının ancak % 12'sini oluşturduğu, 3.5 milyonu aşkın tarımsal işletmenin bulunduğu bu kesimde örgütlenmenin son derece zayıf olduğu ayrıca üreticinin karşı karşıya bulunduğu, kredi girdi temini ve pazarlama gibi başlıca sorunların büyüklüğü gözönüne alındığında tarımda destekleme politikalarının ülkemiz için ne denli önem taşıdığı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır."

"Bu koşullarda tarım işletmelerinin yaklaşık % 80'nini oluşturan küçük üreticilerin çok kısa bir sürede mülksüzleşmesi kaçınılmaz olacaktır.

Sanayileşme hızının günümüze kadar tarımda açığa çıkan iş gücünü istihdam kapasitesine ulaşamadığı, bu yüzden 4 milyonu aşkın işsiz bulunduğu ülkemizde, tarımın yapılan sözkonusu uygulamalarla 2.5 milyon küçük üretici ailesinin daha aynı akibete mahkum edilerek işsizler kesimine katılmasına yol açılacaktır.

Ortaya çıkacak tarımsal tanrı ve bu dönüşümün beraberinde getireceği ekonomik, sosyal ve siyasal sorunları aynı sonuçlara varacak olan toprak reformu yasasından ve yasanın uygulamasından da görmek olanaklıdır.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak ulusal ekonomimiz açısından sakıncalı bulduğumuz, ayrıca beraberinde çok ağır sosyal ve siyasal sorunları birlikte getireceğine inandığımız bu uygulamaların Hükümetçe yeniden ele alınarak, ülke çıkarlarına koşut çözümlere bağlanmasını gerekli görüyoruz."

ALİ BEYAZIT 'I KAYBETTİK

Öğrencilik yıllarından başlayarak, kaybettiğimiz güne kadar ülke tarımı, mesleği ve meslektaşları için bir misyoner gibi çalışan Ali Bayazıt artık aramızda değil. Ama hizmetleriyle her zaman yaşayacak.

Daha öğrencilik yıllarında mesleğe olan tutkusu doruk noktasına ulaşmıştı. Ziraat Mühendisleri Odası'nda, yönetim kurulu üyesi, genel sekreter ve genel başkan olarak hizmet verdiği uzun sürede, O'nun meslek ve meslektaş sevgisi, bağlılığı ve haklı direnişleri, hatta kavgaları ziraat mühendisliğine ve ziraat yüksek mühendislerine büyük saygınlık kazandırmıştır.

Bugün TMMOB onbinlerce üyesi ile günümüze kadar dağılmadan ve

etkinliğini koruyarak gelebilmişse, bu olayda Ali Bayazıt'ın gözardı edilemeyecek ölçüde katkısı olmuştur.

O'nu, ziraat mühendislerini dışlamak amacıyla 10195 sayılı kararnamede yapılan değişiklik nedeniyle, verilen bilinçli kavgadan dolayı da unutmak mümkün değildir. Ağırbaşlı ve kararlı tutum ve davranışlarıyla kararnameyi kısa sürede ziraat mühendisliğini onurlandıran bir biçimde yeniden düzenlenmesinde çaba gösterenlerin arasında ve başında yer almıştır.

Ali Bayazıt, öğretmen, başmüfettiş ve danışman olarak çeşitli kademelerde görev yaptığı dönem içinde devlete onurlu hizmetlerde

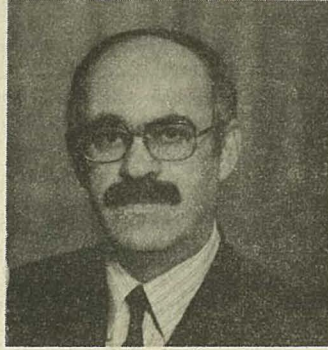
Dr. Avni BAŞDOĞAN

bulundu.

Genel sekreterliği, başkanlığı dönemleri de büyük bir emek ve gayret ile hazırlanmasına önyak olduğu I ve II. Ziraat Mühendisliği Teknik Kongreleri hâlâ kütüphanelerimizin en zengin eserleri arasında yer alıyor ve bunların her sayfasında O'nu buluyoruz.

Yaşamı boyunca maddi hiçbir şeye değer vermeyen Ali Bayazıt, manevi zenginlik içinde en büyük sevgiyi ve saygıyı kazanarak aramızdan ayrıldı. Tanrı'dan rahmet, ziraat mühendisliği toplumuna başsağlığı dileriz.

KAYBETTİKLERİMİZ

ALİ BAYAZIT

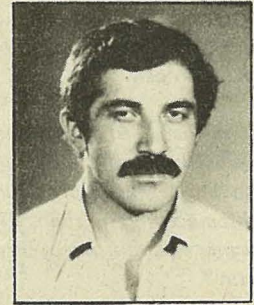
ARAMIZDAN AYRILAN
MESLEKDAŞLARIMIZA
TANRIDAN RAHMET,
AİLELERİNE VE ZİRAAT
MÜHENDİSİ TOPLUMUNA
BAŞSAĞLIĞI DİLERİZ.

AYLA ANIL

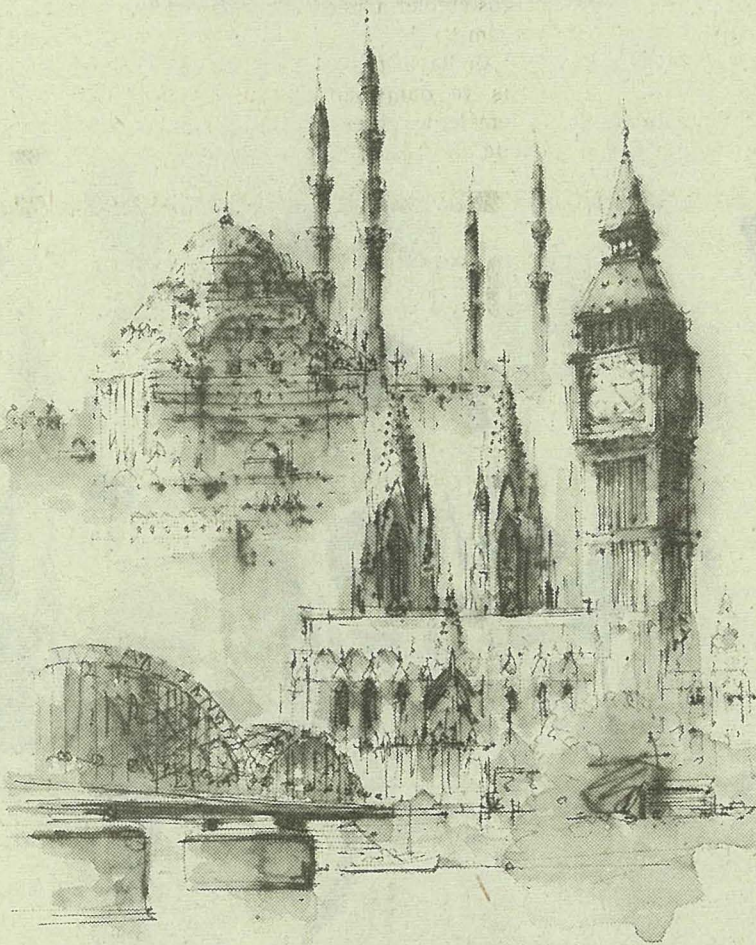
DOĞAN DOĞAN

KADİR ARDIÇ

Yurt içinde, yurt dışında...

... gelişen ekonomimizin
güçlü bankası:

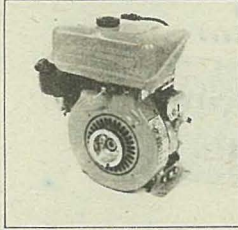
Türkiye İş Bankası

HER ZAMAN MİLLÎ PİYANGO BİLETİ ALMANIN TAM ZAMANIDIR.

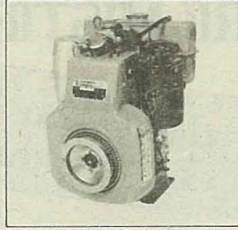
Milli Piyango,
her ayın 9'unda, 19'unda, 29'unda milyonlar dağıtıyor.
Önümüzdeki çekiliş için hemen bir bilet alın,
kendi şansınızı kendiniz yaratın...

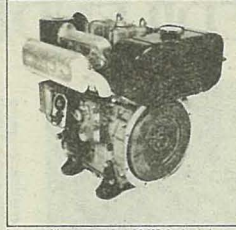
Küçük ve orta boy motorların dev ismi: Lombardini

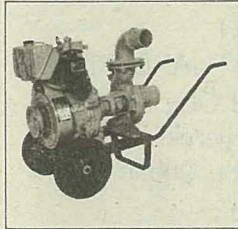
3 ayrı tipte tek silindirlil Benzinli motorlar

5 ayrı tipte tek silindirlil Dizel motorlar

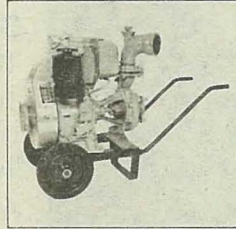
7 ayrı aplikasyona sahip 28 HP 2 silindirlil motor

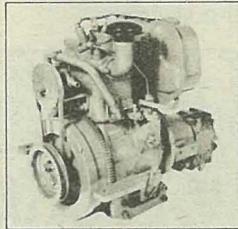
7 ayrı tipte salma sulama Dizel motopomplar

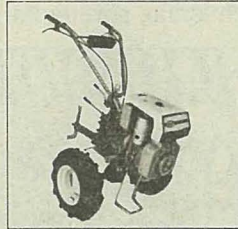
2 ayrı tipte salma sulama Benzinli motopomplar

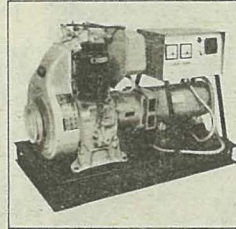
3 ayrı tipte yağmurlama Dizel motopomplar

6 ayrı tipte Şanzımanlı deniz motorları ve su soğutmalı motorlar

Motorlu çapa makinesi

9 ayrı tipte Benzinli ve Dizel jeneratörler

İşte Lombardini'nin Zengin Üretim Yelpazesi

- **Tek Silindirlil Benzinli Motorlar**
4.5 - 6 - 7 HP (20 kg)
- **Tek Silindirlil Dizel Motorlar**
6.5 - 7.5 - 10 - 13 - 17 HP (39 kg - 100 kg)
- **Çift Silindirlil 28 HP Dizel Motor**
8' Salma su, 4' yağmurlama derin kuyu ve kademeleli motopomplar
18-112 mt irtilalarda-90/520 ton/h debi şanzımanlı deniz tipi ve jeneratör
- **Yağmurlama Dizel Motopomplan**
10 - 13 - 17 HP 3' ve 4' çıkış
40 - 56 mt irtilalarda 18 - 50 labanca
- **Salma Sulama Dizel Motopomplan**
6.5 - 10 - 13 - 17 HP Salyangoz tip
85-200 ton/h debi ve 20-32 mt irtıla,
6.5 - 10 - 13 HP üstten klapeli tip
70-112 ton/h debi ve 27 mt irtıla
- **Salma Sulama Benzinli Motopomplan**
4.5 - 6 HP Salyangoz ve üstten klapeli
44-66 ton/h debi 22-27 mt irtıla
- **Şanzımanlı Deniz Motorları**
6.5 - 7.5 - 10 - 13 - 17 - 28 HP
İleri gen boş 1/2 reduksiyonlu
- **Motorlu Çapa Makinesi**
7.5 HP dizel motorlu, 3 ileri 1 gen vites
- **Jeneratörler**
Monofaze
2.3-3.5-5.7 KVA Dizel ve Benzinli,
Trifaze
6.5-9-17.5 KVA Dizel

Uluslararası bir üne sahip olan Lombardini motorları 1972'den beri ülkemizde Çelik Montaj tarafından üretilmektedir. TSE kalite ve yeterlik belgesi, 120 binden fazla üretim tecrübesi ve % 90'ı aşan yerlilik oranıyla hizmet vermeye sürdürmektedir Lombardini. Hesaplıdır Lombardini... Yüksek verimliliği, gerçekten önemli bir yakıt tasarrufu sağlaması, hafifliğinden dolayı kolayca taşınabilmesi, sessiz çalışması, hemen

dikkati çekmekte ve tercih edilmesini sağlamaktadır. Kullanım alanı genişdir Lombardini'nin. Salma sulama ve yağmurlama motopompu, şanzımanlı deniz motoru, jeneratör, çapa makinesi... hangisine ihtiyacınız varsa Lombardini'ler arasında seçebilirsiniz. Hizmet süreklidir Lombardini'de... Yurt çapına yayılmış güçlü bir hizmet teşkilatı:
310 bayi, 285 yetkili servis, 455 yedek parça satıcısıyla sürekli hizmet vermektedir.

Pazarlama: An-Pa, Anadolu Pazarlama ve Dağıtım Tic. A.Ş.
Ankara Asfaltı, Soğanlıköyü Karşısı, Kartal-İstanbul Tel: 353 80 80 (4 Hat) Telg: Çelik Montaj, İst. Teleks: 29 200 moto tr

Üretim: Çelik Montaj Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Ankara Asfaltı, Soğanlıköyü Karşısı, Kartal-İstanbul Tel: 353 80 80 (4 Hat) Telg: Çelik Montaj, İst. Teleks: 29 200 moto tr

Bölge Müdürlükleri:
İstanbul: 353 80 84
Ankara: 38 05 18
İzmir: 14 21 73
Adana: 10066

An-Pa ve Çelik Montaj Anadolu Endüstri Holding A.Ş. kuruluşlarıdır.

ÇİFTÇİ ARKADAŞ !

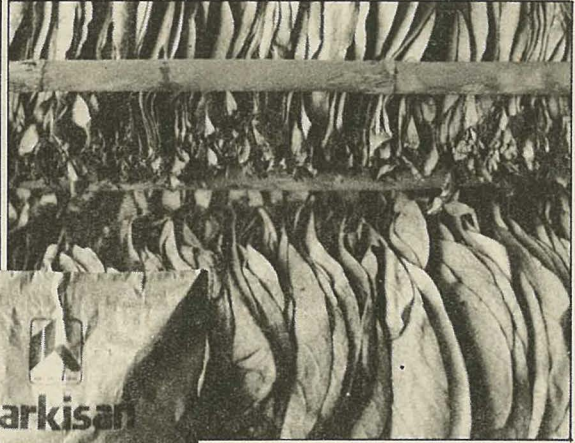
BARKISAN TARIM KİRECI ZİRAAT BANKASINCA GÜBRE GİBİ KREDİLENDİRİLMİŞTİR...

daha fazla ürün,
daha iyi kalite...

KÖY HİZMETLERİ
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
TOPRAK SU LABORATUARLARINDA
TOPRAĞINIZIN PH'INI ÖLÇTÜRÜN
ve verimi arttırmak için gerekli
TARIM KİRECI miktarını öğrenin.

Alacağınız belgeyle; bize veya
Barkisan Tarım Kireci bayimize başvurun.
İşlemlerinizi süratle ikmal edilecektir.

■ Bayilikler verilecektir.

barkisan
TARIM KİRECI

"verim artışının nedeni"

barkisan
bartın kireç sanayii a.ş.

Bartın
(9-3891) 2660 (3 Hat)

İstanbul
(9-1) 165 01 62 (7 Hat)

Ankara
(9-41) 18 55 93-25 07 86

Tarımda Etiper Verimi Kazancın Bereketi

ETİPER, her aşamada toprağın sağlığıdır. Kullanıldığı her toprağı yenileştirir, iyileştirir. Toprağı havalandırırken yeterli oksijen almasını sağlar. Etiper bitkinizin günlük sıcaklık dalgalanmalarında en az etkilenmesini sağlar, sterildir yabancı ot ve haşere taşımaz. Hafifliğiyle, toprağın kullanım alanını büyütür, rahatlatır. Su tutma kapasitesiyle eşsizdir, istenildiği oranda su tutar.

Tarımda ETİPER verimi, kazancı verimlendirir: Seralarda, turfanda sebze, kesme çiçek, nitelikli çim ve ticari amaçlı süs bitkilerinin yetiştirilmesi, çiçeklerin sağlıklı büyümesi, kısa sürede verimlendirilmesiyle maliyet düşer, topraktan sağlanan verim, bereketli kazançlara dönüşür. Tarımda ETİPER verimiyle, rahat geniş havalandırılmış toprakla, bereketli kazançlar.

ETİPER

Etibank Perlit İşletmesi

Etibank Perlit İşletmesi
Posta Kutusu 1, Telefon: 14 04 47
Cumaovası - İZMİR Teleks: 52500 etit tr. (Etiper)

Etibank Genel Müdürlüğü
Cihan Sok, No: 2 Posta Kutusu: 195 Sıhhiye - Ankara
Telefon: 29 68 00 (30 Hat) Teleks : 42207 eti tr - 43125 ebnk tr.

ETİPER bir ETİBANK ürünüdür

T.C. ZİRAAT BANKASI
"Gücüne erişilmez"